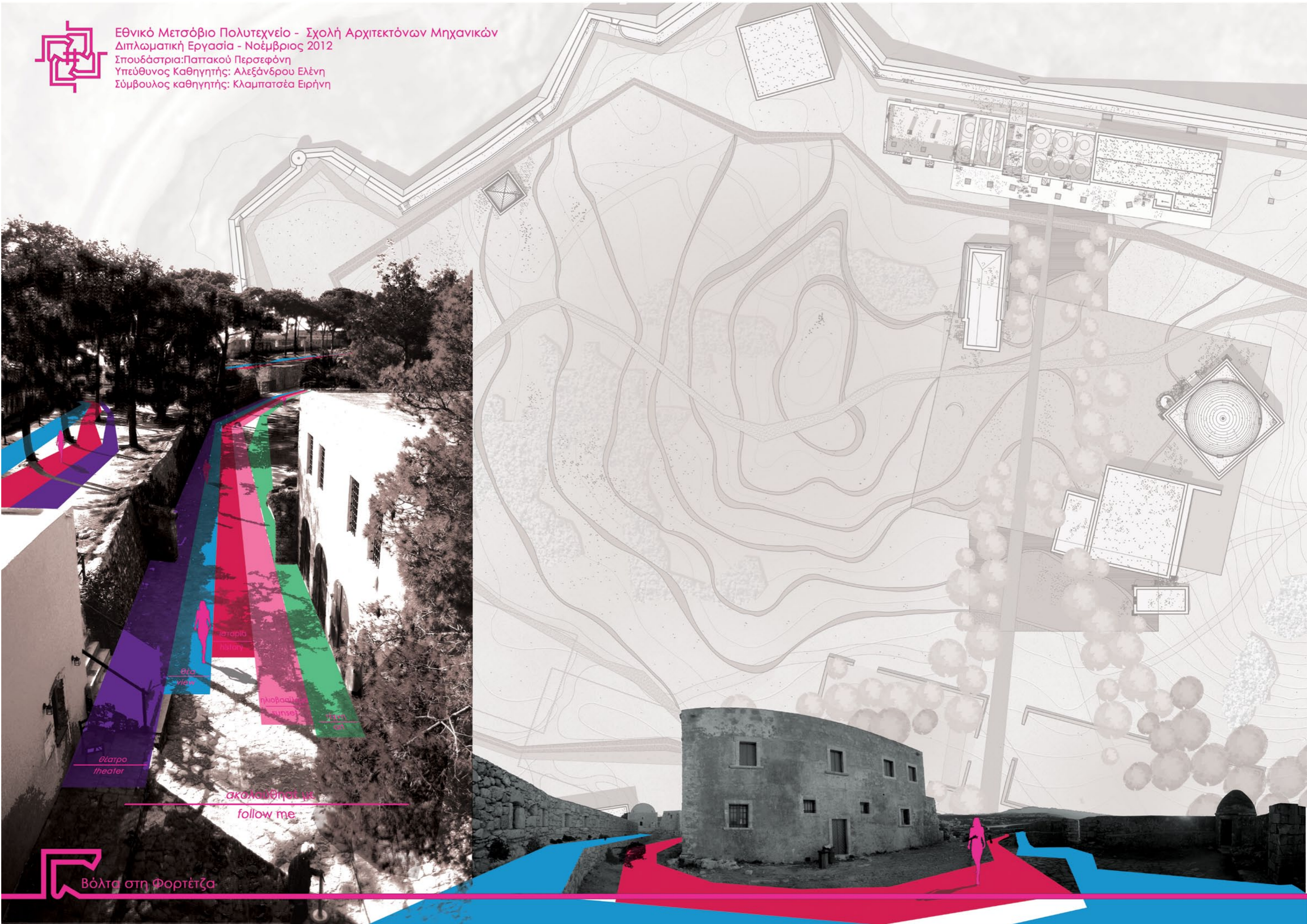

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο - Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Διπλωματική Εργασία - Νοέμβριος 2012
Σπουδάστρια: Παττακού Περσεφόνη
Υπεύθυνος Καθηγητής: Αλεξάνδρου Ελένη
Σύμβουλος καθηγητής: Κλαμπασέα Ειρήνη

ιστορία
history

θέα
view

ηλιοβασίλες
sunset

πίτσι
cafe

θέατρο
theater

ακολουθήστε με
follow me

Βόλτα στη Φορτέτζα

Η πόλη του Ρεθύμνου ακολουθεί τη βόρεια ακτογραμμή της Κρήτης, εκτείνεται ανατολικά και δυτικά του ομώνυμου νομού του νησιού, του οποίου είναι πρωτεύουσα.

Ο πληθυσμός της πόλης ανέρχεται σε 32.000 κατοίκους (απογραφή 2001). Είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Κρήτης μετά το Ηράκλειο και τα Χανιά.

Η οικονομία της στηρίζεται στον τουρισμό, καθώς υπάρχουν πολλά αξιόθεατα, μεγάλη αμώδης παραλία και ισχυρή ξενοδοχειακή υποδομή.

Σημαντική ώθηση της προσέδωσε η εγκατάσταση της Φιλοσοφικής Σχολής και της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης και η δημιουργία της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης που λειτουργεί σήμερα στην πανεπιστημιούπολη στον οικισμό Γάλλου.

Επομένως εμφανίζει μεγάλη τουριστική κίνηση κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ενώ οι 2.500 και πλέον φοιτητές καθιστούν την πόλη ιδιαίτερα ζωντανή κατά την υπόλοιπη περίοδο του χρόνου.

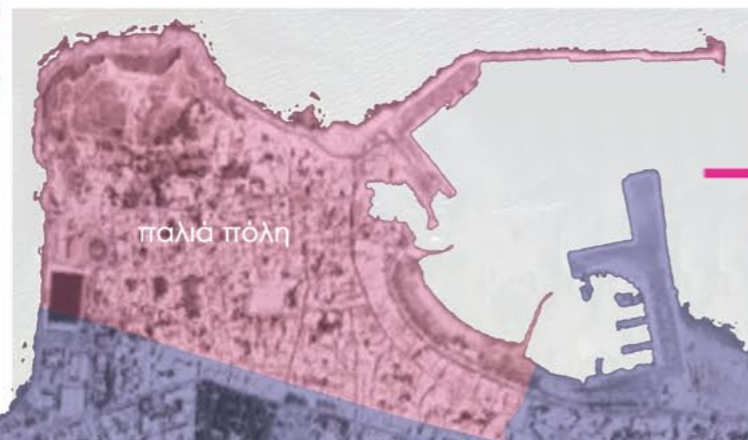
Συγκοινωνιακά η πόλη συνδέεται οδικώς με το Ηράκλειο και τα Χανιά μέσω του Εθνικού δρόμου Ε 75, ενώ έχει και επαρχιακό σχετικά καλό οδικό δίκτυο, με το οποίο συνδέεται με όλες τις περιοχές του Νομού. Διαθέτει επίσης λιμάνι με το οποίο συνδέεται με το λιμάνι του Πειραιά.

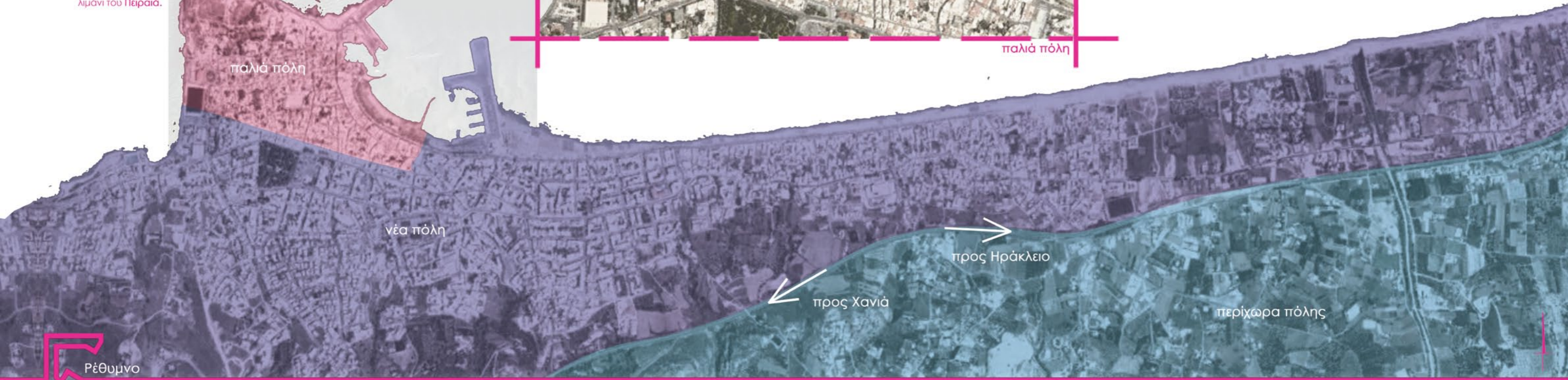
φρούριο Φορτέζας

παλιά πόλη

παλιά πόλη

νέα πόλη

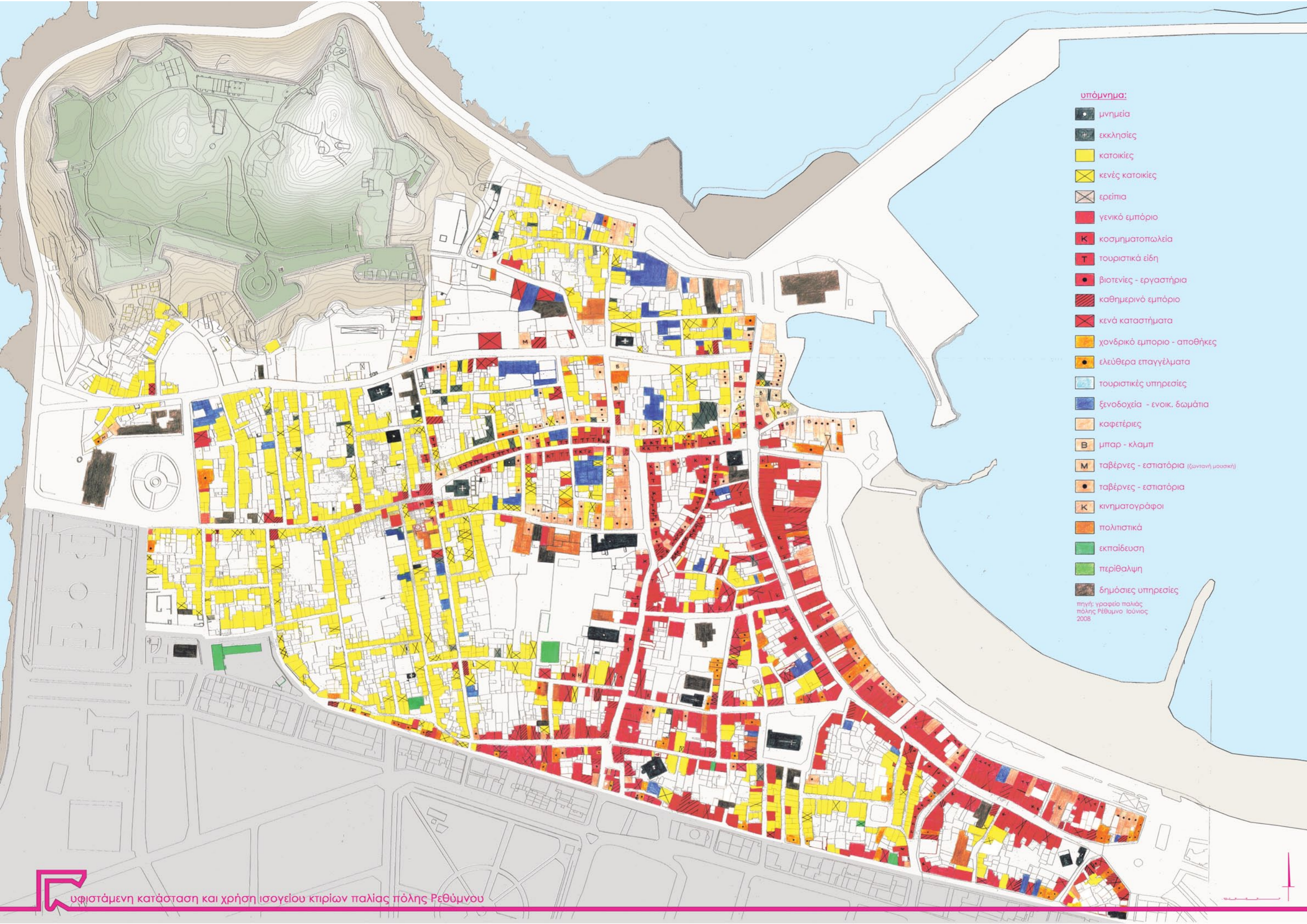
προς Χανιά

προς Ηράκλειο

περίχωρα πόλης

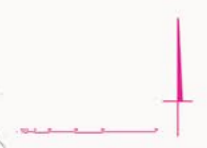
Ρέθυμνο

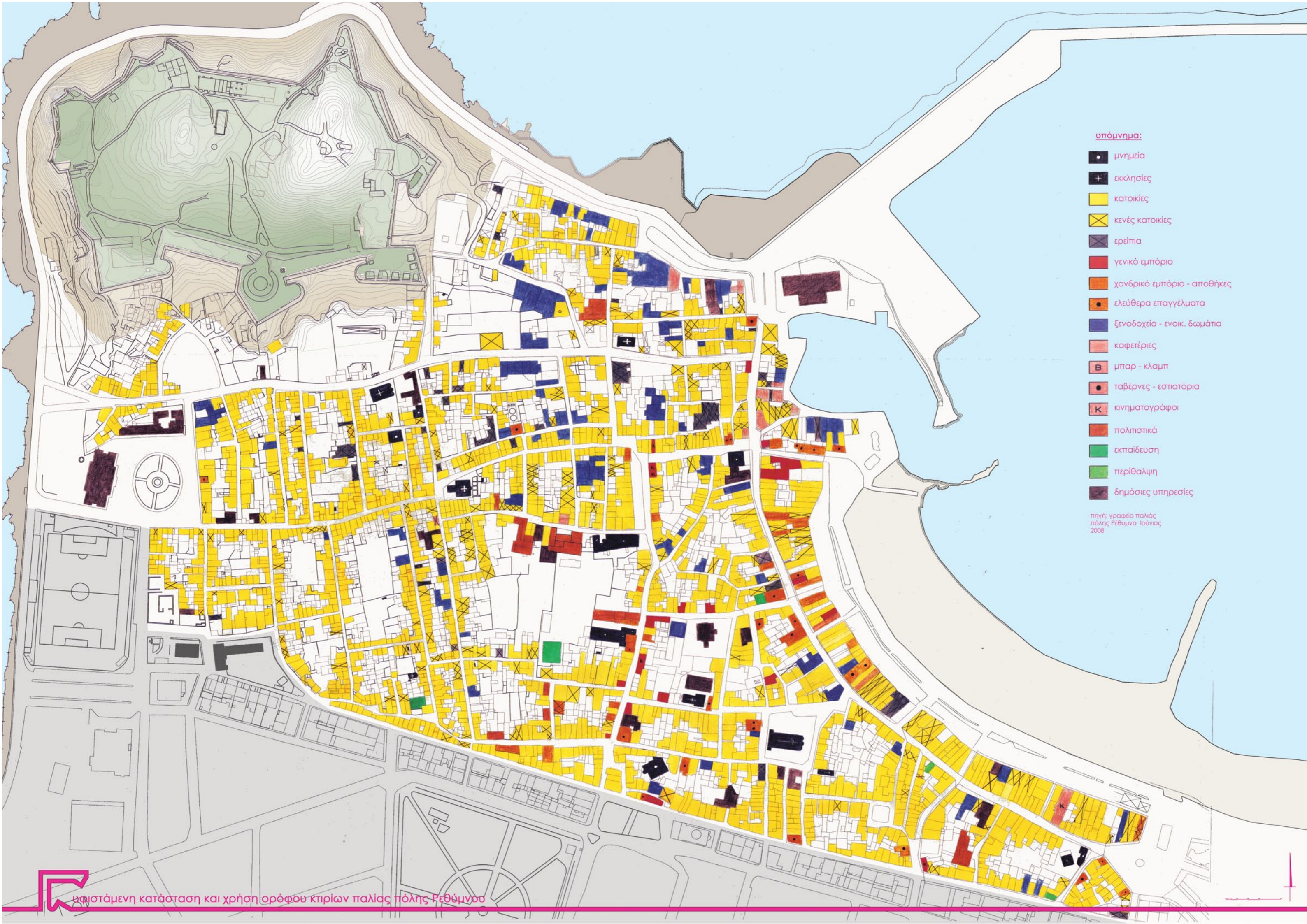

υπόμνημα:

- μνημεία
- εκκλησίες
- κατοικίες
- κενές κατοικίες
- ερείπια
- γενικό εμπόριο
- κοσμηματοπωλεία
- τουριστικά είδη
- βιοτεχνίες - εργαστήρια
- καθημερινό εμπόριο
- κενά καταστήματα
- χονδρικό εμπόριο - αποθήκες
- ελεύθερα επαγγέλματα
- τουριστικές υπηρεσίες
- ξενοδοχεία - ενοικ. δωμάτια
- καφετέριες
- μπαρ - κλαμπ
- ταβέρνες - εστιατόρια (ζωντανή μουσική)
- ταβέρνες - εστιατόρια
- κινηματογράφοι
- πολιτιστικά
- εκπαίδευση
- περιθαλψη
- δημόσιες υπηρεσίες

πηγή: γραφείο παλιάς πόλης Ρόδου Ιούλιος 2008

υπόμνημα:

- μνημεία
- εκκλησίες
- κατοικίες
- κενές κατοικίες
- ερείπια
- γενικό εμπόριο
- χονδρικό εμπόριο - αποθήκες
- ελεύθερα επαγγέλματα
- ξενοδοχεία - ενοικ. δωμάτια
- καφετέριες
- μπαρ - κλαμπ
- ταβέρνες - εστιατόρια
- κινηματογράφοι
- πολιτιστικά
- εκπαίδευση
- περιθαλψη
- δημόσιες υπηρεσίες

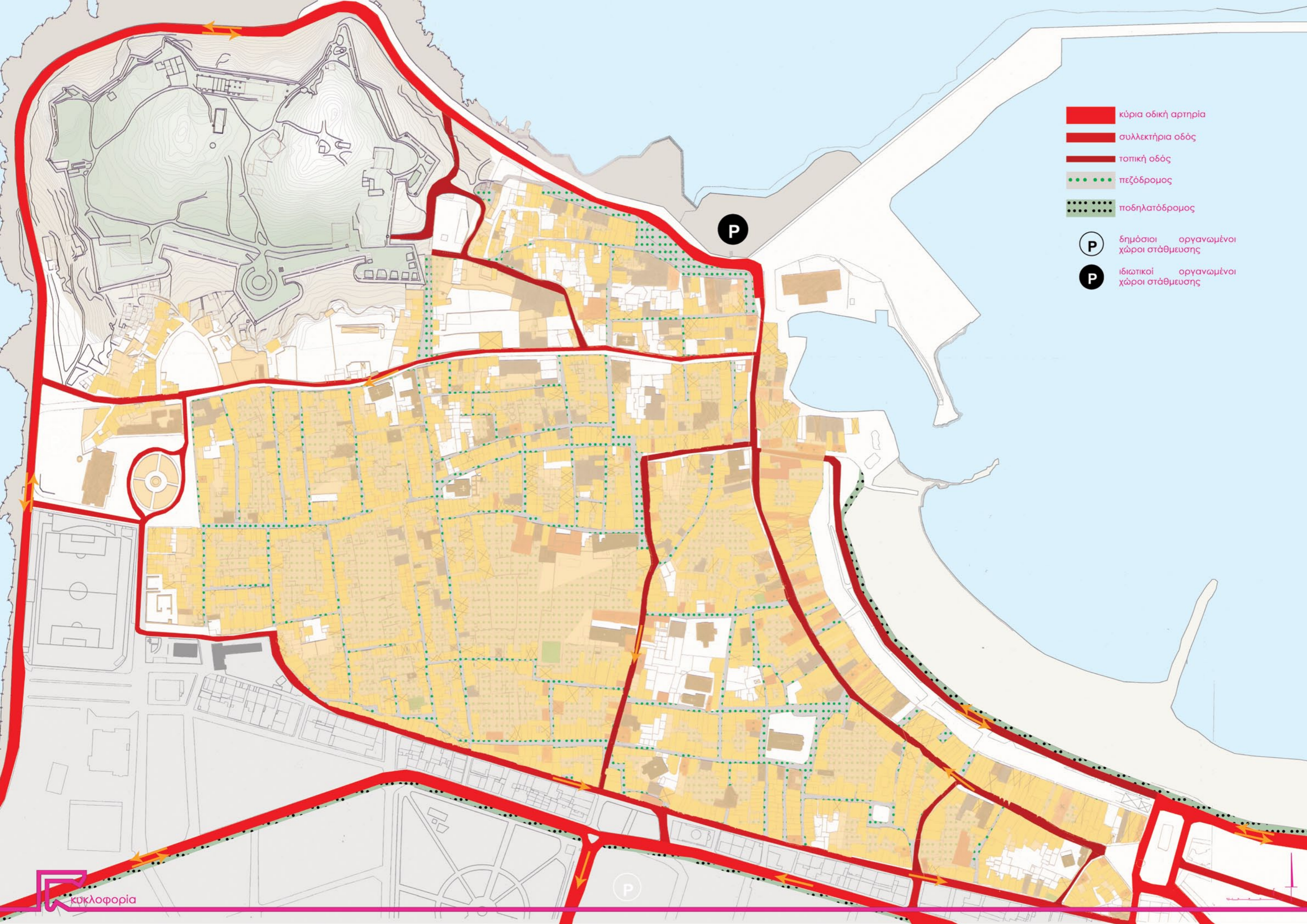
πηγή: γραφείο παλιός πόλης Ρεθύμνο Ιούνιος 2008

- χώροι πρασίνου
- ελεύθεροι χώροι
- αστικό κενό
- βιομηχανία
- λιμάνι
- βιοτεχνία - χονδρεμπόριο
- λιανικό εμπόριο
- εστίαση, αναψυχή, τουρισμός
- δημόσια κτίρια
- εκπαίδευση
- χαμηλά κτίρια κατοικιών
- υψηλά κτίρια κατοικιών
- αθλητικές εγκαταστάσεις
- P δημόσιοι οργανωμένοι χώροι στάθμευσης
- P ιδιωτικοί οργανωμένοι χώροι στάθμευσης

 κύρια οδική αρτηρία

 συλλεκτήρια οδός

 τοπική οδός

 πεζόδρομος

 ποδηλατόδρομος

 δημόσιοι οργανωμένοι χώροι στάθμευσης

 ιδιωτικοί οργανωμένοι χώροι στάθμευσης

Υ π ό μ ν η μ α :

1. Φορτέτζα
2. Αρχαιολογικό Μουσείο
3. Ενετικό Λιμάνι
4. Λότζια
5. Κρήνη Rimondi
6. Τζαμί Νερατζέ - Ωδειο
7. Αίθουσα Αγ. Φραγκίσκου
8. Μεγάλη Πόρτα
9. Τζαμί Βαλιδέ Σουλτάνας
10. Καρά Μουσαΐ Πασά Τζαμί
11. Μικρή Παναγία - Κυρία των Αγγέλων
12. Μητρόπολη
13. Πινακοθήκη 'Κανακάκη'
14. Λογογραφικό Μουσείο
15. Μουσείο Θαλάσσιας Ζωής
16. Καθολική εκκλησία
17. Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
18. Δημοτικός Κήπος
19. Νομαρχία
20. Ιερός Ναός Αγίας Σοφίας - Τζαμί Γιαχιά Ιμπραήμ

παλιά πόλη
νέα πόλη

Το Ρέθυμνο διατηρεί έντονα τα δείγματα μιας παλιάς κρητικής κοινωνίας, με κοινωνικά και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, κληρονομιά Ενετών και Τούρκων κατακτητών.

Στην παλιά πόλη σώζονται ενετικά κτίσματα με υπέροχα θωράγματα, παράθυρα, θολωτά ισόγεια, ιδιωτικά ενετικά αρχοντικά, η Loggia, η κρήνη Rimondi, το μικρό ενετικό λιμάνι, τα τούρκικα "σαχνισιά", τα τζαμιά, οι βρύσες με τις τούρκικες επιγραφές που σε συνδυασμό με την αναγεννησιακή πολεοδομική δομή της, συμπληρώνουν την τόσο χαρακτηριστική φυσιογνωμία της πόλης και προδίδουν το αρχιτεκτονικό πλαίσιο στο οποίο έζησε και αναπτύχθηκε η κοινωνία του Ρεθύμνου.

Αυτό όμως που εντυπωσιάζει τον επισκέπτη της πόλης είναι το ενετικό φρούριο - η Φορτέτζα - , το οποίο κτισμένο στο βραχώδη λόφο δεσπόζει σε όλη την πολιτεία.

Στο πέρασμα των χρόνων η Φορτέτζα υπήρξε τόπος ιδιαίτερης σημασίας για τους εκάστοτε κατοίκους της πόλης που σήμερα είναι το Ρέθυμνο, καθώς συνδέεται με αυτή σχεδόν με όλες τις παλαιότερες φάσεις ανάπτυξης του οικισμού.

Ξεκινώντας μια συνοπτική ιστορική αναδρομή στις φάσεις ανάπτυξης της πόλης του Ρεθύμνου και του Φρουρίου έχουμε:

i. Προελληνικοί Χρόνοι - Γ' Υστερομινωική Περίοδος

Υπαρξη Αρχαίας Πόλης Ρίθυμνα και Ακρόπολη αυτής στο βραχώδη λόφο του Παλαιόκαστρου, όπου υπήρχαν το Ιερό της Ροκκαίας Αρτέμιδος και τα Ιερά του Απόλλωνα και της Αθηνάς.

ii. Αραβοκρατία - Α+Β Βυζαντινή Περίοδος

Την εποχή της Αραβοκρατίας στην Κρήτη η μόνη ένδειξη για ύπαρξη της πόλης είναι οκτώ χάλκινα νομίσματα που βρέθηκαν στην περιοχή του σημερινού Ρεθύμνου. Κατά τη δεύτερη βυζαντινή περίοδο στη θέση του σημερινού Ρεθύμνου υπήρχε ένας μικρός οχυρωμένος οικισμός το *Castrum Rethemi*. Αρχίζει να χρησιμοποιείται ο χαρακτηρισμός "Παλαιόκαστρο" για το λόφο.

iii Ενετοί - Αρχές 13ου Αιώνα

Οι Ενετοί, ως ναυτικό κράτος, χρησιμοποίησαν το Ρέθυμνο σαν καταφύγιο και ενδιάμεσο σταθμό μεταξύ Ηρακλείου και Χανίων φτιάχνοντας λιμάνι, έστω και μικρό. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη του Ρεθύμνου σε πόλη και η επέκταση του οικισμού επέβαλε την ανάγκη νέων οχυρώσεων. Το *Castrum Rethemi* γίνεται *Castel Vecchio* ή *Antico Castello*, βρίσκεται στην πόλη του Ρεθύμνου ανατολικά του λόφου του Παλαιόκαστρου δίπλα στο λιμάνι και είναι οχυρωμένο. Το 1571 όμως το Ρέθυμνο καταστρέφεται από τους Τούρκους και αποφασίζεται η ανοικοδόμηση του Φρουρίου το 1573 υπό τα σχέδια του *Sforza Pallavicini*.

iv. 1646 Κατάκτηση από τους Τούρκους

Την άνοιξη του 1645 ξεκινάει ο βενετοτουρκικός πόλεμος ένα από τα δραματικότερα γεγονότα του 17ου αιώνα για το νησί, που πήρε τη μορφή πάλης μεταξύ χριστιανισμού και ισλαμισμού. Στις 9 Νοεμβρίου 1646 το Ρέθυμνο παραδόθηκε στον Τούρκο Χουσεΐν Πασά.

v. 18ος - 19ος Αιώνας

Ο Τουρκικός στρατός διώχθηκε το 1898 από το Ρέθυμνο και οι Μεγάλες Δυνάμεις επέβαλλαν διεθνή κατοχή. Το Ρέθυμνο κατέλαβαν οι Ρώσοι στρατιώτες που παρέμειναν μέχρι το 1909. Τη δεκαετία του 1920 είχαμε την ανταλλαγή του πληθυσμού οι Τουρκοκρητικοί αναχωρούν για τη Μικρά Ασία και έρχονται στη θέση τους πρόσφυγες. Κατά τη μάχη της Κρήτης, οι Γερμανοί στις 20 Μαΐου 1941 βομβάρδισαν την πόλη και μετά από σκληρό αγώνα την κατέλαβαν στις 30 Μαΐου, εγκατέστησαν τη στρατιωτική διοίκηση της Γερμανικής Φρουράς στη Φορτέτζα την οποία χρησιμοποίησαν και ως Φυλακές.

vi. 1950 και έπειτα

Στις αρχές της δεκαετίας του '60, οι δημόσιοι φορείς, προσπαθώντας να αναβαθμίσουν και να εξυγιάνουν το φρούριο αλλά και γενικότερα την πόλη, αποζημιώνουν και απομακρύνουν τους κατοίκους από το εσωτερικό του και προχωρούν στην κατεδάφιση του συνόλου των κτισμάτων του οικισμού, με αποτέλεσμα δυστυχώς την καταστροφή όχι μόνο των ερειπωμένων μεταγενέστερων κατοικιών αλλά πιθανά και κάποιων πρωιμότερων κτισμάτων. Διασώθηκαν ευτυχώς ορισμένα κτίρια που είχαν σαφή μνημειακό χαρακτήρα. Στη θέση του καθαιρεθέντος οικισμού γίνεται δενδροφύτευση με πεδκα, η οποία επεκτείνεται και στον προμαχώνα του νότιου τμήματος προκειμένου να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου και αναψυχής, αλλοιώνοντας έτσι τον φρουριακό του χαρακτήρα. Το 1967 ο Δήμος προκηρύσσει διαγωνισμό για την εκπόνηση μελέτης τουριστικής αξιοποίησής του. Την τελική μελέτη εκπονεί ο Δημήτρης Πικιώνης, με στόχο να γίνει το φρούριο, το πνευματικό κέντρο της πολιτείας. Το 1988 παραδίδεται στον Δήμο προς δημοπράτηση, ξανά μία συνολική μελέτη, που έχει τον τίτλο «Διάσωση, διαμόρφωση και αξιοποίηση του Φρουρίου Φορτέτζα» και έχει εκπονηθεί από το γραφείο μελετών Σαργάνη.

Σταδιακά με το πέρασμα των χρόνων μέχρι σήμερα έχουν αναστηλωθεί όλο το μήκος των εξωτερικών τειχών του Φρουρίου και η πλειοψηφία των κτιρίων του.

νομίσματα της αρχαίας πόλης Ρίθυμνα 3ος-4ος αιώνας π.Χ.

Castrum Rethemi Z. Magagnatlo 1559

Τουρκοκρατία

Τούρικο Τζαμί Νερατζέ

Η Φορτέτζα περί το 1700

Ενετική Περίοδος Αρχές 13ου Αιώνα

Fortezza Di Rethimo Boschini

Ο Λέοντας της Βενετίας στην Κρήτη

Ρώσικος στρατός στο Ρέθυμνο μπροστά στον Προμαχώνα της Αγίας Βαρβάρας, στην Πύλη της Αμμου

Γερμανική κατοχή

Η Φορτέτζα σήμερα

Η θέα από τον προμαχώνα του Αγίου Παύλου όταν το φρούριο ήταν φυλακία του Γερμανικού στρατού

Νομαρχία

Φορτέτζα

Ρώσικαι στρατώνες

Στο Φρούριο της Φορτέζας δυστυχώς η φυσιολογία του εδάφους δεν επέτρεψε να κατασκευαστεί σύμφωνα με τους κανόνες της ενετικής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής.

Διαθέτει μονάχα τέσσερις προμαχώνες, οι οποίοι είναι ατελείς καθώς έχουν μόνο μία spalla και προφυλάσσουν το νότιοανατολικό τμήμα του φρουρίου και τρεις αιχμές στα βόρεια.

Τα περιμετρικά τείχη είναι επενδυμένα από λαξευτούς λίθους, η αναλογία βάσης ύψους είναι 4/1, καταλήγουν σε cordone - λαξευτή πέτρα - και το στηθαίο τους - raramente - έχει ύψος 1.74 περίπου.

Το φρούριο είναι εκτεθειμένο στους δυνατούς βοριάδες που συνδυάζονται με την αρμύρα της θάλασσας και τους ζεστούς Νοτιάδες.

Την βλάστηση κατά κύριο λόγο αποτελούν αγριόχορτα, μικροδάφνες, πεύκα και έναν μεγάλο φοίνικα.

Υπόμνημα:

- A. Προμαχώνας Αγίου Παύλου
- B. Προμαχώνας Αγίου Ηλία
- Γ. Προμαχώνας Αγίου Λουκά
- Δ. Αιχμή Αγίου Πνεύματος
- Ε. Αιχμή Αγίας Ιουστίνης
- ΣΤ. Αιχμή Αγίου Σώζωντος
- Ζ. Προμαχώνας Αγίου Νικολάου.

- 1. Ανατολική Κύρια Είσοδος
- 2. Αποθήκες Πυρροβολικού
- 3. Θέατρο Ερωφίλη
- 4. Επιπρομαχώνας Αγίου Λουκά
- 5. Κατοικία των Συμβούλων
- 6. Συγκρότημα Αποθηκών Βόρειας Πύλης
- 7. Κατοικία του Ρέκτορα
- 8. Τέμενος Σουλτάνου Ibrahim Han
- 9. Πιθανό Επισκοπικό Μέγαρο
- 10. "Δίδυμο Κτίριο"
- 11. Πυρπιδαποθήκες - Δυτική Πυλίδα
- 12. Εκκλησίες

βρόχος με "σπήλαιο"

σπινταρισμένες πέτρες, απομεινάρια κτιρίων

μονοπάτια διαμορφωμένα από τους περιπατητές στο φυσικό έδαφος

αρχαιολογικό μουσείο

λίθια μονοπάτια παρέμβαση της αρχαιολογικής υπηρεσίας

Φορτέζα

Νομαρχία

Αρχαιολογικό Μουσείο

Στο λόφο του Παλαιοκάστρου η απερίοριστη θέα της βόρειας ακτής και των ορεινών όγκων του νομού Ρεθύμνου μαγεύει τον επισκέπτη.

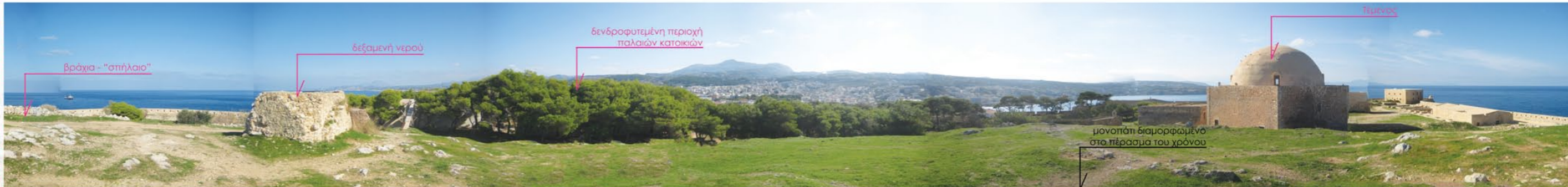
Το κλίμα είναι εύκρατο μεσογειακό όπως της πόλης του Ρεθύμνου με μαλακούς υγρούς μικρούς χειμώνες και θερμά καλοκαίρια.

Οι εντονοί Βοριάδες και Νοτιάδες χτυπούν το λόφο με αποτέλεσμα να μην έχει ψήλη βλάστηση παρά μόνο στις νότιες πλευρές των δύο λοφίσκων του φρουρίου όπου "κόβουν" οι βοριάδες και έχουν φυτευθεί πεύκα.

Κάτα κύριο λόγο η βλάστηση στο φρούριο είναι χαμηλή, άγρια, με φυτά που χαρακτηρίζουν την κρητική πεδινή επαρχία. Συνατάμε Σφάκες (πικροδάφνες), Πεύκα, Ελιές (σε μικρότερο αριθμό), κρητικούς Φοίνικες μεγάλους και μικρούς και πολλά θαμνώδη αγριολούλουδα ενώ στο σύνολο της η επιφάνεια του φρουρίου είναι καλυμμένη με αγριόχορτα τα οποία με τις εναλλαγές των εποχών ανθίζουν και ξερένονται δίνοντας άλλη αίσθηση του περιβάλλοντος.

πικροδάφνες - σφάκες   πεύκα   ελιές   συκιές   κρητικοί φοίνικες (Phoenix theophrastii)   φοίνικες - πεύκα

βράχια - "σπήλαιο"   δεξαμενή νερού   δενδροφυτεμένη περιοχή παλαιών κατοικιών   Τέμενος   μονοπάτι διαμορφωμένο στο πέρασμα του χρόνου

φθινόπωρο 2012

ακρωτήρι Χανίων   πέτρες, απομεινάρια άλλων εποχών   κατοικία των Συμβούλων   αποθήκες Βόρειας Πύλης   κατοικία του Ρέκτορα   Τέμενος   "Loggia" Ενετικής Φορτέτζας   μονοπάτι διαμορφωμένο στο πέρασμα του χρόνου

χειμώνας 2012

κατοικία του Ρέκτορα   πέτρες και βράχια   επιπρομαχώνας Αγίου Λουκά   αιχμή Αγίου Πνεύματος   parapetto   ακρωτήρι Χανίων   μονοπάτι διαμορφωμένο στο πέρασμα του χρόνου

άνοιξη 2012

μονοπάτι διαμορφωμένο στο πέρασμα του χρόνου   πέτρες, απομεινάρια άλλων εποχών   "Loggia" Ενετικής Φορτέτζας   δενδροφυτεμένη περιοχή παλαιών κατοικιών   προμαχώνας Αγίου Ηλία   παλιά πόλη   επιπρομαχώνας Αγίου Λουκά   περιοχή μελλοντικών ανασκαφών

καλοκαίρι 2012

Η κεντρική πύλη του φρουρίου βρίσκεται ανατολικά στην κορτίνα που σχηματίζεται ανάμεσα στους προμαχώνες του Αγίου Παύλου και του Αγίου Νικολάου.

Αποτελείται από λιθόστρωτη στοά μήκους 26,80μ. και πλάτους 3,80μ που περνάει ανάμεσα στα τείχη, ύψους 4,50μ για να επιτρέψει την κίνηση των στρατιωτών, των βαγονιών και των πυροβόλων. Στη βόρεια πλευρά της στοάς υπάρχουν τρεις χώροι που έχουν διαμορφωθεί μέσα στις επιχωματώσεις του τείχους και χρησιμοποιούν ως φυλάκια.

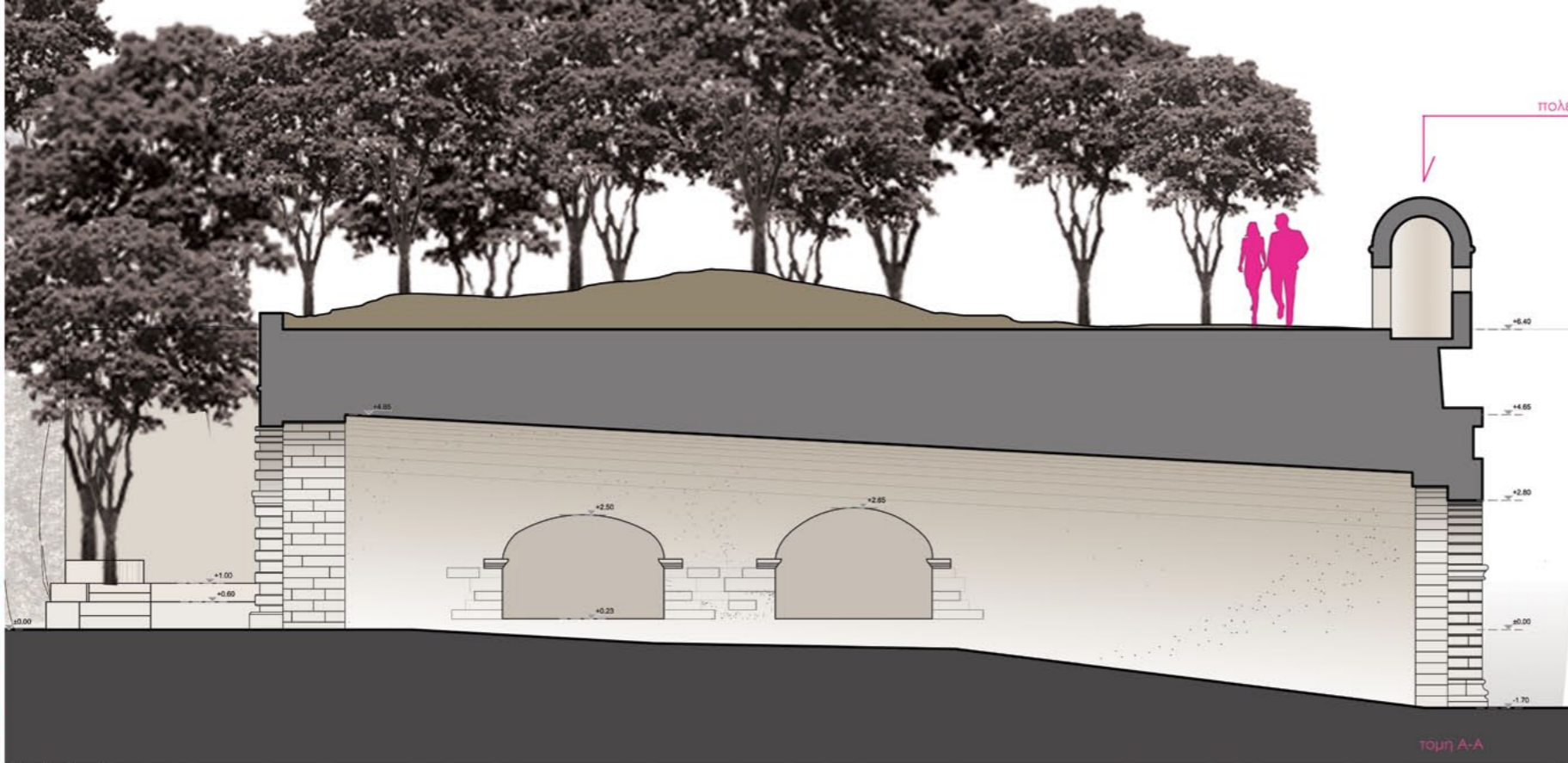
Η κατασκευή είναι λιθινή τοξωτή, ορθογωνικές πέτρες με λαξευμένες παραστάδες με βάσεις και επίκρανα πάνω στα οποία στηρίζεται το τόξο της εισόδου.

Πάνω από το κλειδί του τόξου σχηματίζεται ορθογωνική εσοχή μέσα στην οποία υπήρχε λαξευμένο σε πέτρα το έμβλημα της Βενετίας, το λιοντάρι του Αγίου Μάρκου. Δυστυχώς ο βενετσιάνικος αυτός θυρεός που κοσμούσε την πύλη κάποτε, σήμερα απουσιάζει.

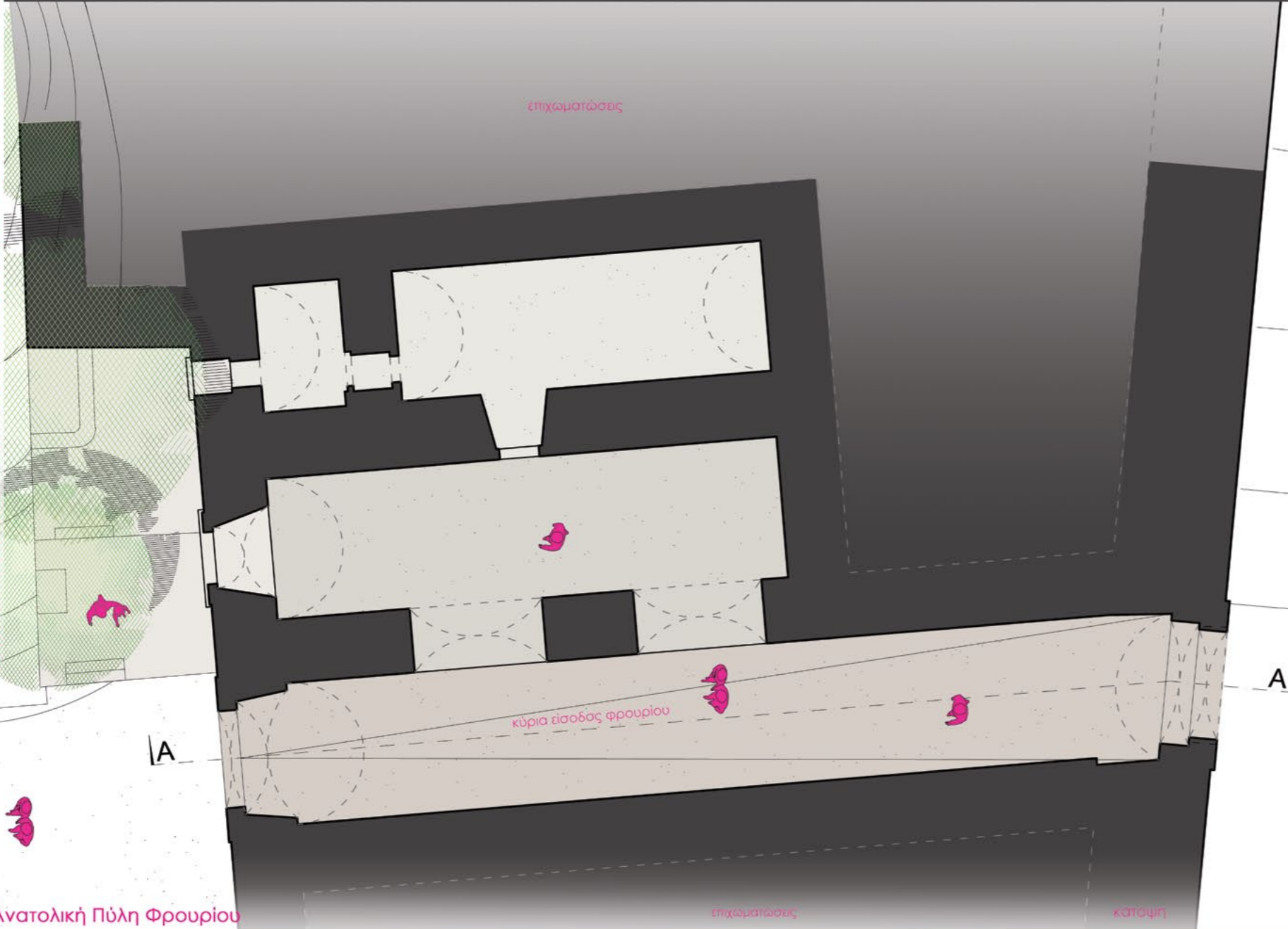
Η θέση της πύλης ήταν η καλύτερη δυνατή αφού από τα ανατολικά διέτρεχε μικρότερο κίνδυνο και είχε άμεση επαφή με την πόλη.

Η κάλυψη της γινόταν από τους δυο προμαχώνες, του Αγίου Παύλου, στα νότια, και του Αγίου Νικολάου, στα βόρεια και εν μέρει από την πολεμίστρα που βρίσκεται ακριβώς πάνω από το θύρωμα.

Ανατολικά της πύλης υπήρχε μια μικρή εκκλησία της Santa Maria ή Masopha (Παναγία η Παλαιοκαστρινή) σύμφωνα με τα ενετικά σχεδιαγράμματα. Το 1646 οι Τούρκοι έκτισαν, στην ίδια θέση, το πενταγωνικό αχλάδι που σήμερα στεγάζει το αρχαιολογικό μουσείο της πόλης - για να συμπληρώσουν την αυλή της κεντρικής εισόδου του φρουρίου.

τομή Α-Α

επιχωματώσεις

κατοψηφή

κύρια εισόδος φρουρίου

0 1 2 5 10

Το θέατρο Ερωφίλη -όπως το γνωρίζουμε σήμερα- αποτελεί σκέλος της νικητήριας μελέτης του Αρχιτέκτον Μηχανικού Σαργέντη στον πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό μελετών για την ανάπλαση του φρουρίου της Φορτέτζας του 1985 και υλοποιήθηκε το 1991 από το δήμο Ρεθύμνου.

Βρίσκεται στον προμαχώνα του Αγίου Ηλία και φιλοξενεί τους καλοκαιρινούς μήνες κατά κύριο λόγο τις εκδηλώσεις του Αναγεννησιακού Φεστιβάλ Ρεθύμνου.

Είναι το πρώτο από τη σειρά έργων που ακολούθησαν στο λόφο που συνέδεσε πάλι το φρούριο της Φορτέτζας με την πόλη του Ρεθύμνου.

Η μορφή του ακολουθεί αυτή των αρχαίων ελληνικών θεάτρων με την ορχήστρα περιτριγυρισμένη από μια σειρά πέτρινες λαξευτές κερκίδες που συνθέτουν το κοίλο του θεάτρου. Η φυσιολογία του εδάφους σε συνδυασμό με το κοίλο δημιουργούν τα από χώμα και ελαφριά βλάστηση διαζώματα. Δύο σειρές εδωλίων προστέθηκαν αργότερα αυξάνοντας τη χωρητικότητα του θεάτρου - σε συνδυασμό με καρέκλες σκηνοθέτη που τοποθετούνται επιπλέον στο πρώτο διάζωμα- στις 850 θέσεις.

Προσωρινά το κοίλο φέρει πλαστικά καθίσματα τα οποία στο μέλλον θα καταργηθούν. Το θέατρο παισιώνουν εκτός από τα τείχη και την πολεμίστρα του προμαχώνα, τα ψηλά πέπλα προσφέροντας σκίαση το πρωί και δροσιά τα βράδια του καλοκαιριού.

Η είσοδος στο χώρο του θεάτρου ακολουθεί την κλίμακα δεξιά της εισόδου του φρουρίου, διασχίζει το ανάχωμα ανάμεσα στον προμαχώνα του Αγίου Ηλία και του Αγίου Πάουλου και καταλήγει στο πάνω διάζωμα του θεάτρου, ενώ η πρόσβαση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες γίνεται από τις παρόδους και τα παρασκήνια με αρκετά μεγάλη όμως δυσκολία καθώς η απομάκρυνση του προμαχώνα θα ενισχύσει το πρόβλημα.

Το θέατρο πήρε το όνομά του από την πιο δημοφιλή τραγωδία του Κρητικού θεάτρου, την "Ερωφίλη" γραμμένη γύρω στα 1600 από τον μεγάλο Ρεθιμιώτη ποιητή Γεώργιο Χορτάση.

Η Ερωφίλη, κόρη του σκληρού και άδικου βασιλιά της Αιγύπτου Φιλόγονου, έχει παντρευτεί κρυφά τον γενναίο στρατηγό του πατέρα της, Πανάρετο. Όταν ο Φιλόγονος αποφασίζει να παντρέψει την κόρη του με κάποιον άλλο και επιλέγει τον Πανάρετο ως μεσάζοντα, η μουσική ένωση των δύο νέων έρχεται στο φως. Ο Φιλόγονος θα εκδικηθεί τους δύο νέους με τον πιο σκληρό, αιμοσταγή και ηρωικό τρόπο....

σύνδεση με το υπόλοιπο φρούριο

σύνδεση με το απόλοιπο φρούριο

είσοδος στο χώρο θεάτρου

ξύλινη "ορχήστρα"

υπόγειο πηγάδι, αμυντικό σύστημα του φρουρίου.

πλαστικά καθίσματα προσωρινή προσθήκη

χώμα και ελάφρια βλάστηση

πέτρινες κερκίδες σχηματίζουν το "κοίλο" του θεάτρου συνολικής χωρητικότητας 850 θέσεων

προσθήκη πέτρινων εδωλίων στο "κοίλο" προσθήκη του 2010

χώμα και ελάφρια βλάστηση

ψηλά πέπλα για σκίαση και δροσιά

πρόσβαση άτομων με ειδικές ανάγκες

απόγεια πηγάδι

η ορχήστρα

0 1 2 5 10

Νοτιοδυτικά του Φρουρίου στον προμαχώνα του Αγίου Λουκά κτίστηκε ο ο μ ώ ν υ μ ο ς επιπρομαχώνας το "cavaliere".

Σκοπός της κατασκευής του επιπρομαχώνα ήταν η προστασία της πόλης αλλά και του Φρουρίου από τις επιθέσεις των εχθρών από τα υψώματα που βρίσκονταν στα νότια της πόλης και κυρίως αυτό του Αγίου Αθανασίου καθώς και η καλύτερη εποπτεία του εσωτερικού του Φρουρίου.

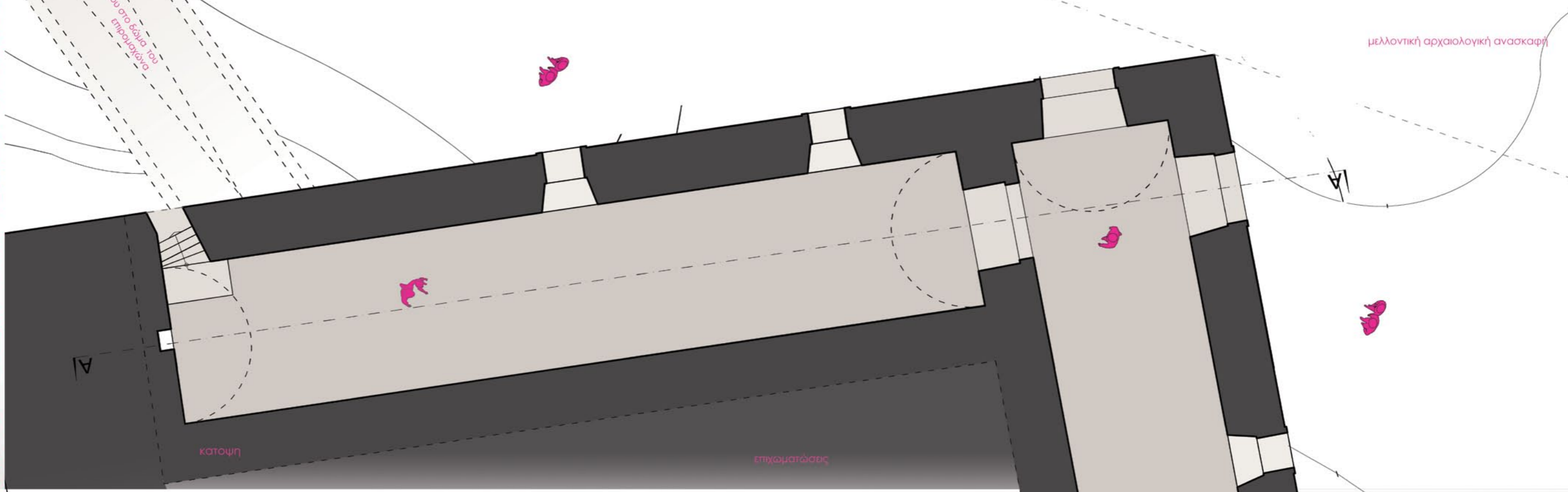
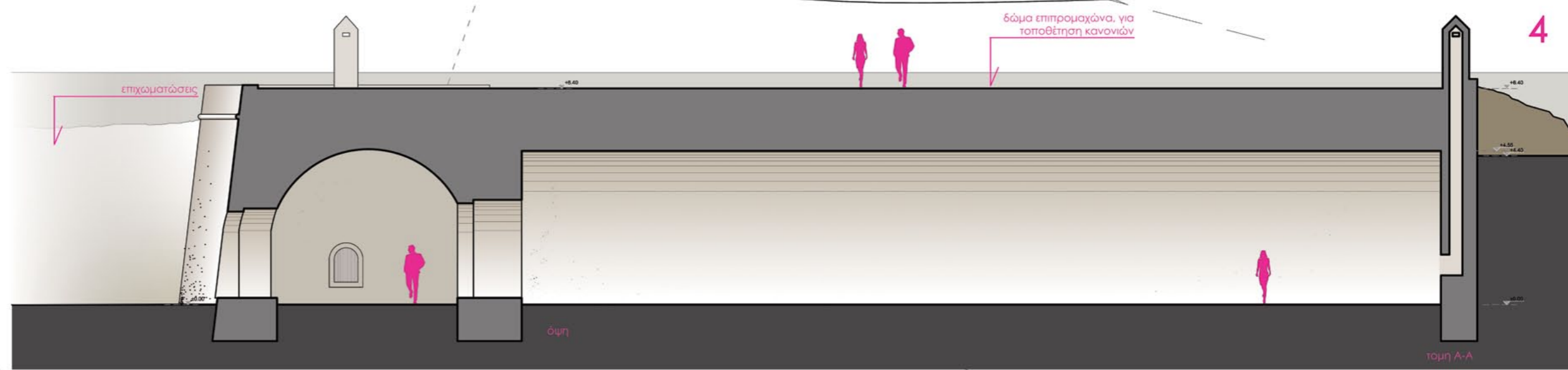
Αποτελείται από δύο επιμήκειες θολοσκεπαστούς χώρους τοποθετημένους σε σχήμα Γ που συγκρατούν έναν μεγάλο όγκο επιχωμάτων και δημιουργούν την πάνω "πλατεία"- "piazza" του επιπρομαχώνα, όπου τοποθετούνταν τα κανόνια, στην οποία οδηγεί μεγάλου μήκους κεκλιμένο επίπεδο - ράμπα.

Είναι κτισμένοι από ημιλαξευτή λιθοδομή επενδεδυμένη εξωτερικά από λαξευτή τοιχοποιία με "cordone" και εσωτερικά καλύπτονται από ημικυλινδρικό θόλο.

Ο ανατολικός χώρος έχει δυο μεγάλα τοξωτά ανοίγματα εισόδου και ένα τρίτο μικρότερο που οδηγεί στον δυτικό χώρο.

Η κατασκευή του επιπρομαχώνα προφανώς είναι καθαρά αμυντική, αποτελούσε δηλαδή ένα μικρό οχύρωμα μέσα στο οχύρωμα.

Η ανατίναξη του Γερμανικού Πυροβολείου από τους ίδιους τους Γερμανούς κατά την αποχώρησή τους από το Ρέθυμνο είχε σαν αποτέλεσμα την πλήρη κατάρρευση μέρους της κατασκευής, η αναστήλωση της οποίας έγινε από την 28η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και χρησιμοποιείται για πολιτιστικές εκδηλώσεις ενώ σύμφωνα με απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων θα στεγάσει στο μέλλον Δημοτικό αναψυκτήριο και Λαογραφική έκθεση

Στην αιχμή της Αγίας Ιουστίνης, στη βόρεια πλευρά του φρουρίου, βρίσκεται η κατοικία των Συμβούλων - κατοικία του υπεύθυνου για την τήρηση της τάξης - της Βενετικής διοίκησης.

Η κάτοψη του είναι ορθογωνική συμμετρική σε ισόγειο και όροφο, με κεντρικό διάδρομο εκατέρωθεν του οποίου υπάρχουν τέσσερα δωμάτια δύο σε κάθε πλευρά. Η κατασκευή του είναι από ημιλαξευτή λιθοδομή με επίχρυσμα.

Πρόκειται κτίσμα το οποίο αν και έχει δεχθεί επεμβάσεις κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, όπως το μικρό ιδιωτικό λουτρόνα στον όροφο, διατηρεί μια μορφολογία αναγεννησιακή.

Σύμφωνα με ενετικά έγγραφα, ανήκε στον ευγενή Κρητικό Φραγκίσκο Λαμπάρδο που το παραχώρησε έναντι 8.000 υπέρπυρων στην Βενετική διοίκηση.

Σύμφωνα με το σχέδιο της πόλης και της Φορτέτζας του Ρεθύμνου του Francesco Basilicata (1618), αναφέρεται το κτίριο ως "Casa del Con-seier" σε συνδυασμό με άλλα κτίσματα να αποτελεί το κπριακό συγκρότημα των στρατώνων - "Quartieri" της αιχμής της Αγίας Ιουστίνης.

Από το 1999 το κτίριο έχει αποκατασταθεί πλήρως και στεγάζει το εργαστήριο συντήρησης των εικόνων της 28ης ΕΒΑ, ενώ ήδη προετοιμάζεται και μόνιμη έκθεση σχετική με τα υπό συντήρηση αντικείμενα.

αιχμή Αγίας Ιουστίνης

αποθήκες Βόρειας Πύλης

κατοικία του Ρέκτορα

Τζαμί Ιμπραήμ Χαν

Ανάμεσα στην αιχμή Αγίας Ιουστίνης και του Αγίου Σώζοντος, βρίσκεται η βόρεια βοηθητική πυλίδα του φρουρίου καθώς και οι αποθήκες του, που αποτελούν το συγκρότημα "fontico".

Η πυλίδα ουσιαστικά αποτελείται από ένα διάδρομο μήκους 20 και πλάτους 3,50-4,00 m ο οποίος με αρκετά σκαλοπάτια κατεβαίνει από το εσωτερικό του φρουρίου στο εξωτερικό τείχος, καλύπτοντας υψομετρική διαφορά 5,50 m περίπου. Το θύρωμα της πυλίδας είναι απλό με ημικυκλικό υπέρθυρο.

Δεξιά και αριστερά του διαδρόμου αυτού είναι τοποθετημένοι οι χώροι που φιλοξενούσαν τις αποθήκες, του φρουρίου.

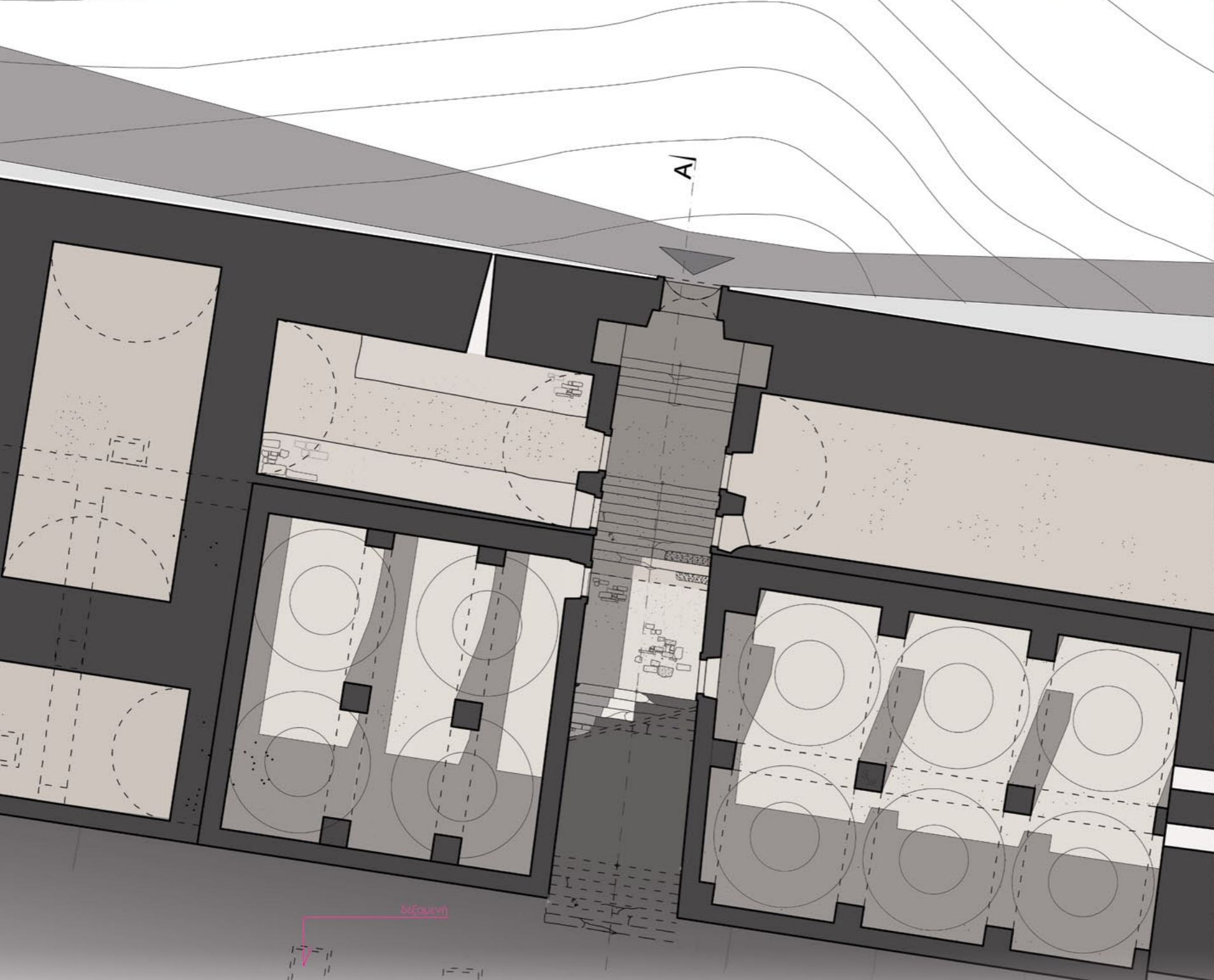
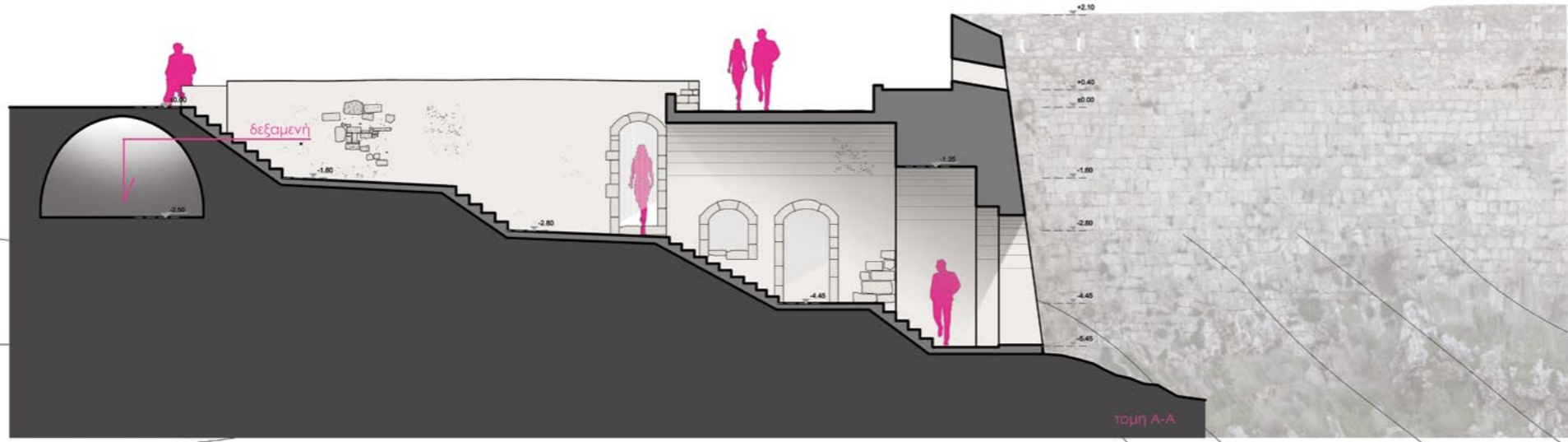
Ήταν το κυριότερο συγκρότημα αποθηκών, συνδυασμένο με τους χώρους φρουράς της πύλης.

Αποτελείται από πέντε χώρους, τρεις θολοσκεπαστους και δύο που είναι σήμερα ασκεπείς και η έκτασή του υπερβαίνει τα 1000 m².

Από τη βόρεια αυτή πύλη ξεκινούσε μονοπάτι, το οποίο οδηγούσε στην ακτή, όπου μπορούσαν να δέσουν μικρά πλοία.

Η θέση του συγκροτήματος στο βόρειο τείχος καθώς και ο τρόπος διάρθρωσής του, συνέβαλαν στον καλό και επαρκή εφοδιασμό και στη φύλαξη αγαθών σε μια σχύρωση, κυρίως σε περίπτωση πολιορκίας.

Τον Μάρτιο του 2008 ξεκίνησαν οι διαδικασίες αποκατάστασης του από την 28 ΕΒΑ.

Η κατοικία του Ρέκτορα - "Palazzo Pubblico" ήταν ένα επιβλητικό συγκρότημα κτιρίων και βρισκόταν στα δυτικά της κεντρικής πλατείας του Φρουρίου και απέναντι από τον καθεδρικό ναό του Αγίου Νικολάου - σήμερα Τέμενος Ιμπραήμ Χαν.

Η κατασκευή διήρκεσε από το 1575 μέχρι το 1582 και εγκαινιάστηκε από τον ρέκτορα Anzolo Barocci.

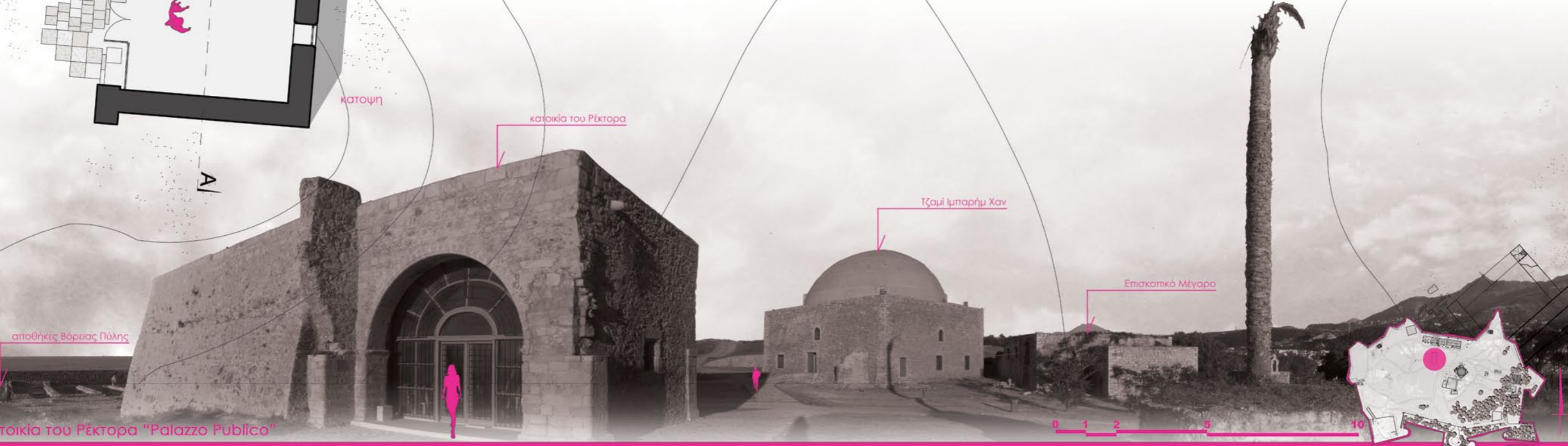
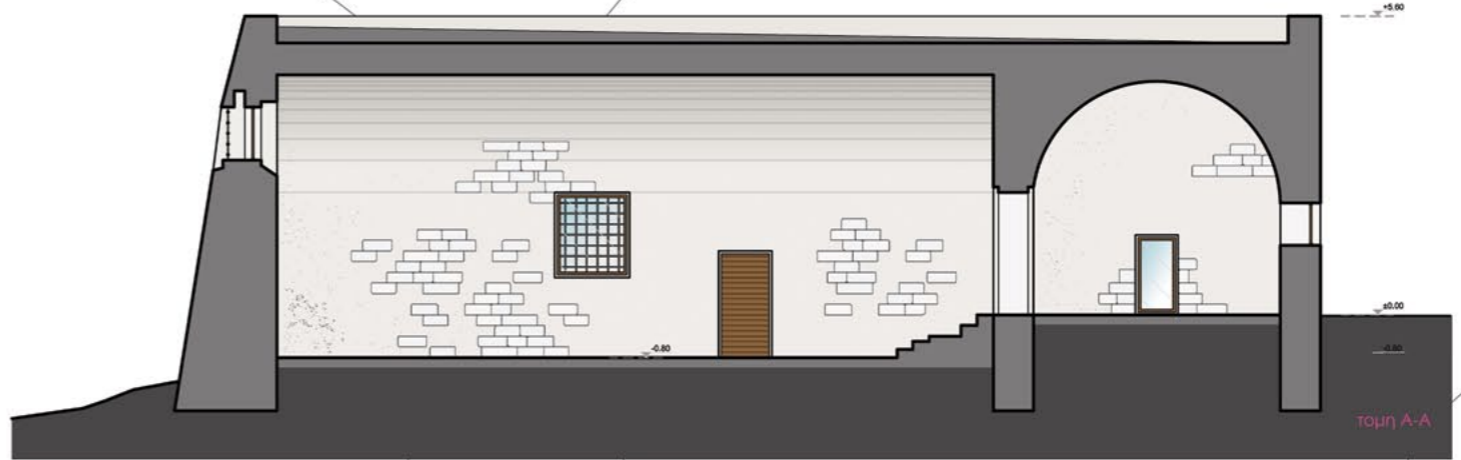
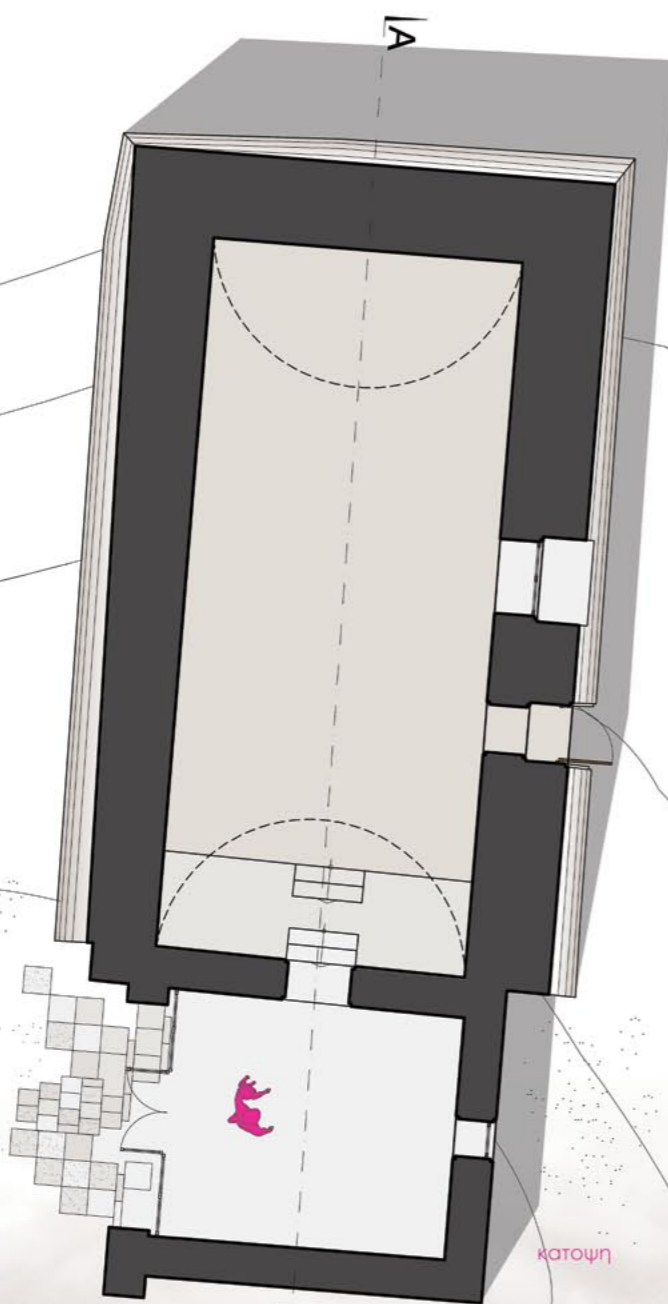
Ήταν ένα μεγαλοπρεπές κτίριο όπου αναφέρεται ότι είχε 49 πόρτες, 81 παράθυρα, δυο σκάλες κι εξώστες, μήκος 19 passi (33.06 m), πλάτος 13 passi (22.62m).

Στο ισόγειο του υπήρχαν πολλές στοές, πύλες, τόξα και εσωτερικές αυλές που επηρέαζαν την σταθερότητα της κατασκευής και καθώς το κτίριο ήταν αρκετά ψηλό και απόλυτα εκτεθειμένο ο Ρέκτορας Barocci συμπλήρωσε ορισμένα από τα τόξα του ισογείου δημιουργώντας κλειστούς χώρους που δόθηκαν σε άλλες λειτουργίες του Φρουρίου.

Σήμερα δυστυχώς σώζεται μοναχά ένα τμήμα του συγκροτήματος το οποίο φιλοξενούσε τις φυλακές του Palazzo και αποτελείται από δύο χώρους, ένα σχεδόν ορθογωνικό που καλύπτεται από ημικυλινδρική καμάρα με δυο ορθογωνικά ανοίγματα ανατολική πλευρά του, ένα θύρωμα και ένα παράθυρο, και στην βόρεια ένα μικρός στρογγυλός φεγγίτης με σιδεριές.

Ο δεύτερος χώρος είναι πολύ μικρότερος, καλύπτεται και αυτός με ημικυλινδρική καμάρα κάθετη στον άξονα της προηγούμενης, έχει στην ανατολική πλευρά ένα μικρό θύρωμα και δυτικά ένα μεγάλο τοξωτό άνοιγμα, που αποτελούσε ένα από τα τόξα που έκλεισε ο Ρέκτορας και σήμερα αποτελεί την είσοδο του κτίριου.

Το κτίριο αναστηλώθηκε από την 28η ΕΒΑ και προορίζεται να στεγάσει το Μουσείο της οχρωματικής αρχιτεκτονικής.

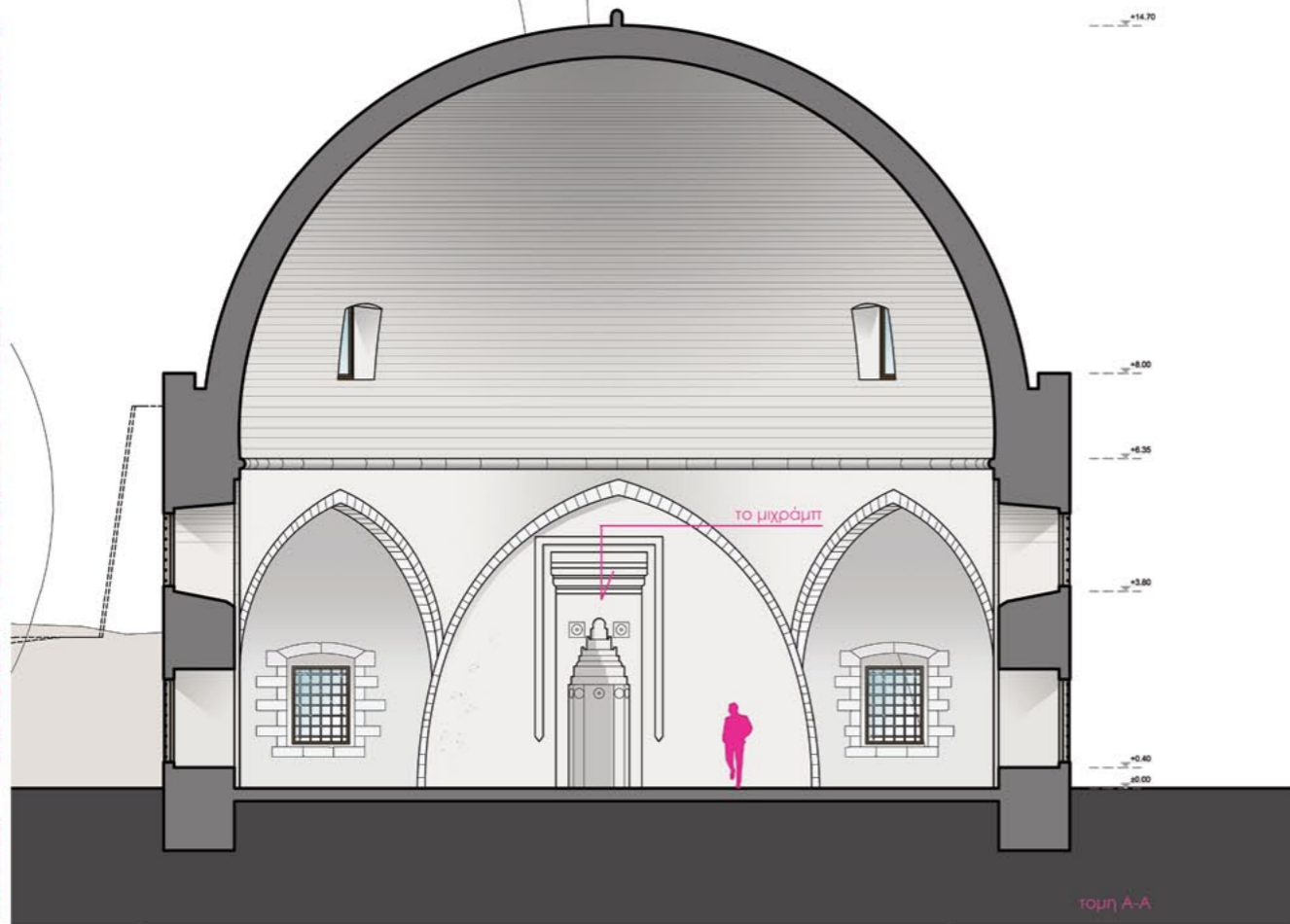

Ανατολικά του Palazzo Pubblico (κατοικία του Ρέκτορα) και της κεντρικής πλατείας του Φρουρίου ορθώνεται σήμερα επιβλητικότατο το μουσουλμανικό τέμενος του σουλτάνου Ibrahim Han, το οποίο αντικατέστησε τον καθεδρικό ναό των Βενετών.

Ο παλιός καθεδρικός ναός του Ρεθύμνου βρισκόταν στο Castel Vecchio και καταστράφηκε ολοσχερώς στην επίδρομή από τον Ουλούτζ Αλή το 1571. Την άνοιξη του 1583 θεμελιώθηκε στη Φορτέτσα ο νέος καθεδρικός ναός και αφιερώθηκε στον Άγιο Νικόλαο.

Ήταν ένα επιβλητικό κτίσμα και ανοικοδομήθηκε μέσα στο Φρούριο με σκοπό να προσελκύσει τους κατοίκους της πόλης να ζήσουν στη Φορτέτσα.

Την περίοδο της τουρκοκρατίας ο ναός μετατράπηκε σε τζαμί αφιερωμένο στον σουλτάνο Ibrahim Han.

Πρόκειται για χώρο σχεδόν τετράγωνο, στεγασμένο με μεγάλο ημισφαιρικό τρούλο (διαμέτρου βάσης 11 m.) που μεταφέρει τις ωθήσεις του στους τέσσερις τοίχους του κτιρίου, μέσω οκτώ τόξων, σχηματίζοντας στις γωνίες σφαιρικά τρίγωνα.

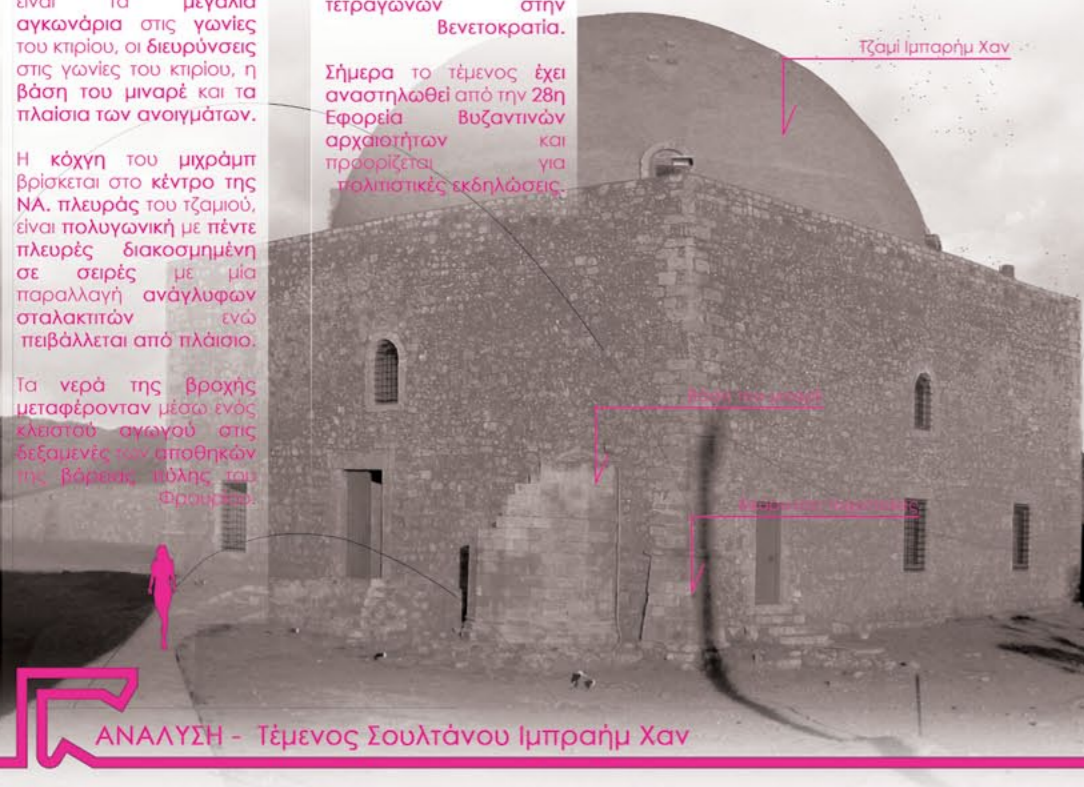
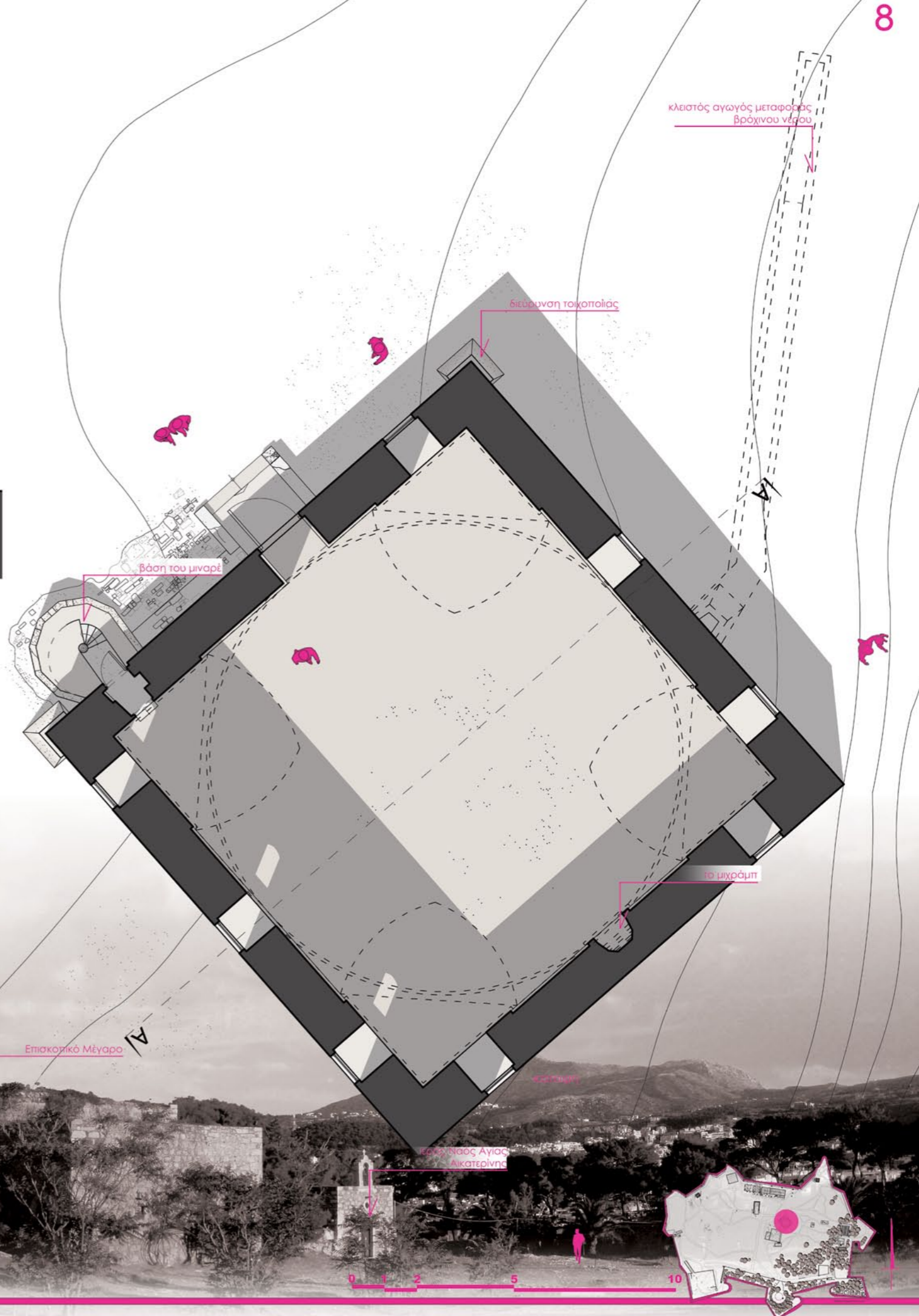
Το αρχιτεκτονικό μοναδικό στοιχείο που φανερώνει την προϋπαρξη βενετσιάνικου ναού είναι οι γωνιακές διευρύνσεις σε μορφή scafra στη βόρεια και δυτική γωνία του κτιρίου. Αυτές οι διευρύνσεις τοιχοποιίας στις γωνίες των κτιρίων με κεκλιμένες επιφάνειες οι οποίες καταλήγουν σε cordone συναντώνται σε κατοικίες της παλιάς πόλης του Ρεθύμνου και είναι σημείο ορισμού των οικοδομικών τετραγώνων στην Βενετοκρατία.

Σήμερα το τέμενος έχει αναστηλωθεί από την 28η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και προορίζεται για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Το κτίριο είναι κτισμένο με ημιλαξευτή λιθοδομή και επιχρισμένο εσωτερικά και εξωτερικά. Η μόνη τοιχοποιία από λαξευτές πέτρες που διακρίνεται είναι τα μεγάλα αγκωνάρια στις γωνίες του κτιρίου, οι διευρύνσεις στις γωνίες του κτιρίου, η βάση του μιναρέ και τα πλαίσια των ανοιγμάτων.

Η κόγχη του μιχράμπ βρίσκεται στο κέντρο της ΝΑ. πλευράς του τζαμιού, είναι πολυγωνική με πέντε πλευρές διακοσμημένη σε σειρές με μία παραλλαγή ανάγλυφων σταλακτιών ενώ περιβάλλεται από πλαίσιο.

Τα νερά της βροχής μεταφέρονταν μέσω ενός κλειστού αγωγού στις δεξιμένες των αποθηκών της βόρειας πύλης του Φρουρίου.

Το κτίριο που βρίσκεται στα νότια του τεμένους του σουλτάνου Ibrahim Han, είναι ίσως το μοναδικό στο φρούριο της Φορτέζας που μας γεμίζει με τόσα ερωτηματικά όσον αφορά τη διάρθρωση των χώρων του και τη χρήση του.

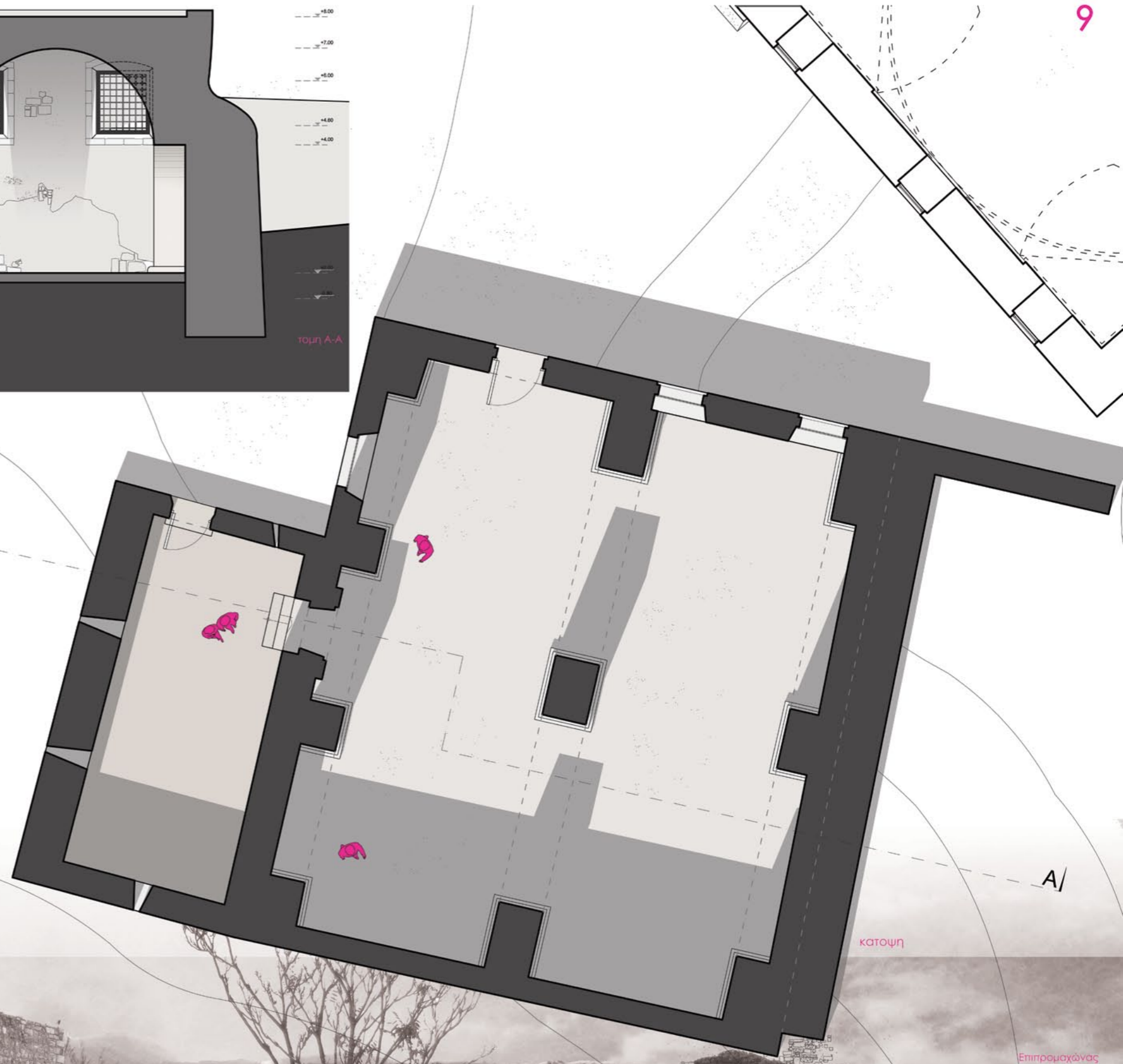
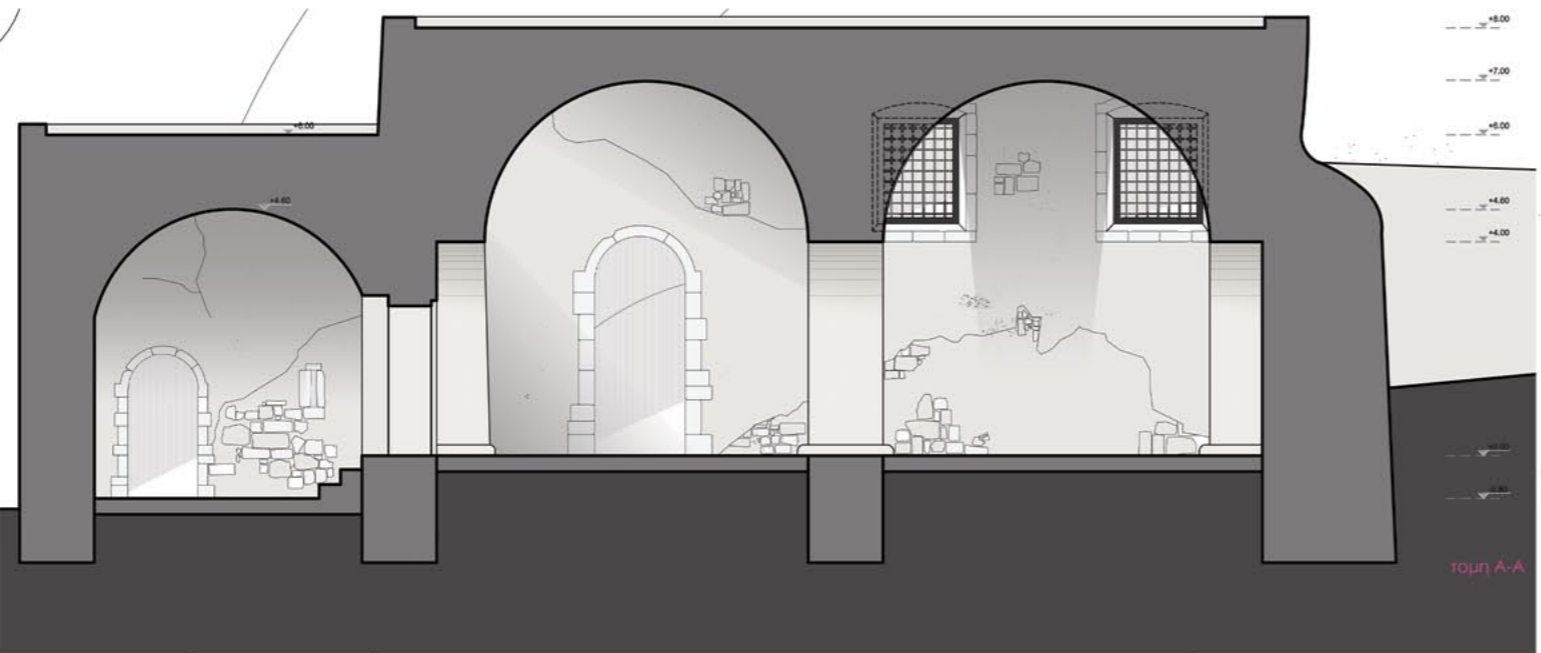
Θεωρείται πως ήταν το Επισκοπικό Μέγαρο, λόγω της γεινιάσής του με τον καθεδρικό ναό την εποχή της Ενετοκρατίας, χωρίς όμως να είναι αποδεδειγμένο λόγω των ελάχιστων αναφορών, που καθιστούν δύσκολη την ταύπισή του.

Πρόκειται για δύο κτίσματα από ημιλαξευτή λιθοδομή τα οποία εφάπτονται.

Το μεγαλύτερο αποτελείται από έναν ενιαίο χώρο που καλύπτεται με δύο ημικυλινδρικές καμάρες οι οποίες στο σημείο συνάντησής τους στηρίζονται σε δύο ημικυκλικά τόξα και μεταφέρουν τις ωθήσεις τους σε τρεις πεσσούς. Η πρόσοψη του κτιρίου πιθανότατα βρισκόταν στην βόρεια πλευρά του, εκεί όπου σήμερα σώζονται δύο παράθυρα με τις εξωτερικές τους παραστάδες και τα εσωτερικά τους τόξα και ένα μεγάλο ρήγμα όπου πιθανότατα βρισκόταν η είσοδος του.

Το δεύτερο κτίσμα είναι ένας χώρος πολύ μικρότερος εξ'ίσου με ημικυλινδρική καμάρα καλυπτόμενος. Η είσοδος σε αυτόν γίνεται από τη βόρεια-πλευρά με μικρό τοξωτό άνοιγμα. Άλλα ανοίγματα δεν υπάρχουν παρά μόνο τρεις πολεμίστρες.

Στην πίσω νότια όψη των κτισμάτων παρατηρείται αρμός, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την υψομετρική διαφορά των χώρων δηλώνει ότι ο μικρότερος χώρος κτίστηκε σε κάποια δεύτερη φάση.

Στον προμαχώνα του Αγίου Νικολάου σώζεται σήμερα σχεδόν ακέραιο το "Δίδυμο Κτίριο", κτίσμα της Ενετικής περιόδου.

Αποτελείται από έναν ενιαίο εσωτερικό χώρο ο οποίος χωρίζεται σε δύο τμήματα καλυπτόμενα με ημικυλινδρικές καμάρες εμφανείς εξωτερικά - δεν καταλήγουν σε δώμα - οι οποίες στο σημείο συνάντησής τους, στον κεντρικό άξονα του κτιρίου, στηρίζονται σε δύο χαμηλωμένα τόξα.

Είναι κατασκευασμένο από ημιλαξευτή λιθοδομή - όπως τα περισσότερα κτίσματα της Φορτέτζας- και είχε επίχρυσμα όμοιο με εκείνο της κατοικίας των Συμβούλων. Εσωτερικά το κτίριο είναι πιθανό να είχε επένδυση από λαξευτούς παρόλιθους όπως διαφάνεται στους πεσσούς που στηρίζουν τα χαμηλωμένα τόξα που φέρουν τα φορτία των ημικυλινδρικών θόλων.

Το κτίριο εξωτερικά περιβάλλει ένας περίβολος, με ιδιαίτερα ψηλό φράχτη. Το θύρωμα που βρίσκεται εσωτερικά του περιβόλου στην ανατολική πλευρά του κτιρίου είναι προσπελάσιμη με κλίμακα λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης υψομετρικής διαφοράς. Το θύρωμα που βρίσκεται στα νότια του κτιρίου είναι πιθανό να ήταν η κύρια είσοδος του χώρου.

Ανοίγματα υπάρχουν δύο στην ανατολική πλευρά και στη βόρεια ένα κάτω από κάθε καμάρα και στην νότια πλευρά δύο μικροί φεγγίτες ένας κάτω από κάθε καμάρα επίσης.

Δεν υπάρχουν έγγραφα που να μας πληροφορούν για τη χρήση του κτιρίου αλλά είναι πολύ πιθανό να ήταν κτίριο δημόσιας χρήσης και ειδικότερα κάποιο από τα εργαστήρια του Φρουρίου.

Στα νότια του κτιρίου βρίσκεται ένα σύνολο ερειπίων που πιθανότατα αποτελούσαν ιδιωτικές κατοικίες μέχρι πρόσφατα χρησιμοποιούμενες. Με προσεκτική παρατήρηση της κατασκευής διαπιστώνει κανείς την ύπαρξη τόξων ενσωματωμένων στην τοχοποιία πιθανότατα από παλιά βενετσιάνικα κτίρια.

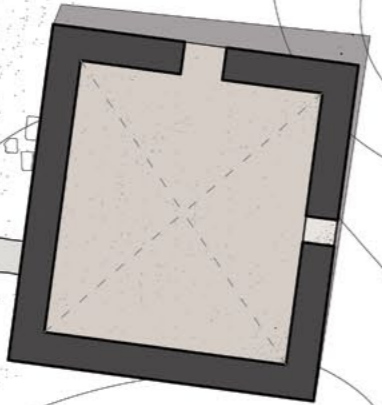

Στο φρούριο της Φορτέτζας σώζονται σήμερα δύο πυριδαποθήκες, η "α" που βρίσκεται μεταξύ των αιχμών του Αγίου Πνεύματος και της Αγίας Ιουστίνης και η "β" στην αιχμή του Αγίου Σώζοντος.

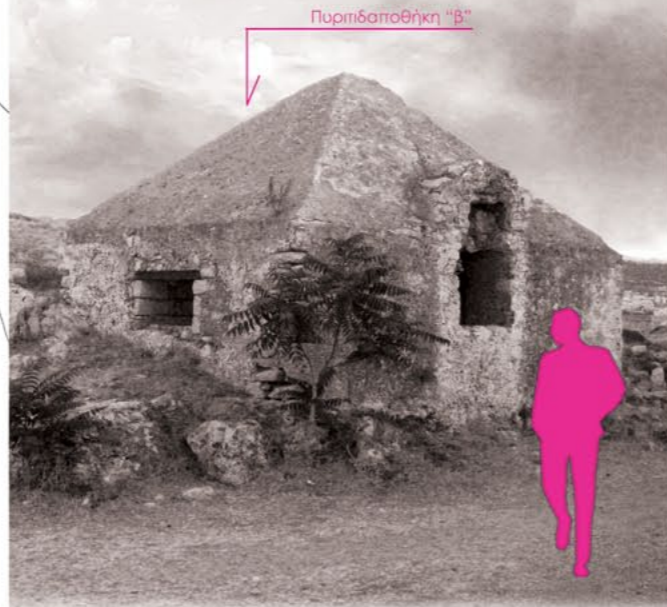
Η πυριδαποθήκη "α" είναι κτίσμα ορθογώνιο σχεδόν τετράγωνο καλυπτόμενο με σκαφοειδή θόλο. Η είσοδος βρίσκεται στη βόρειοδυτική πλευρά και είναι ένα απλό άνοιγμα, ενώ στην βορειοανατολική πλευρά υπάρχει μία θύρα αερισμού. Στο εσωτερικό της απόβλητος υπάρχουν ίχνη θεμελίων τοίχων μικρού χώρου που βρισκόταν παραπλεύρως του σημερινού.

Η πυριδαποθήκη "β" είναι επίσης τετράγωνο κτίσμα με πυραμιδοειδή όμως στέγαση. Η είσοδος γινόταν από ένα μικρό χώρο βρισκόμενο στα δυτικά του κτίσματος του οποίου η κάλυψη δε σώζεται σήμερα, ενώ στην ανατολική πλευρά υπάρχει επίσης θύρα αερισμού.

Ο τρόπος δομής της τοιχοποιίας είναι επιχρισμένη ημιλαξευτή λιθοδομή, όμοια με των υπολοίπων κτισμάτων του φρουρίου.

κατοψη πυριδαποθήκης "β"

Πυριδαποθήκη "β"

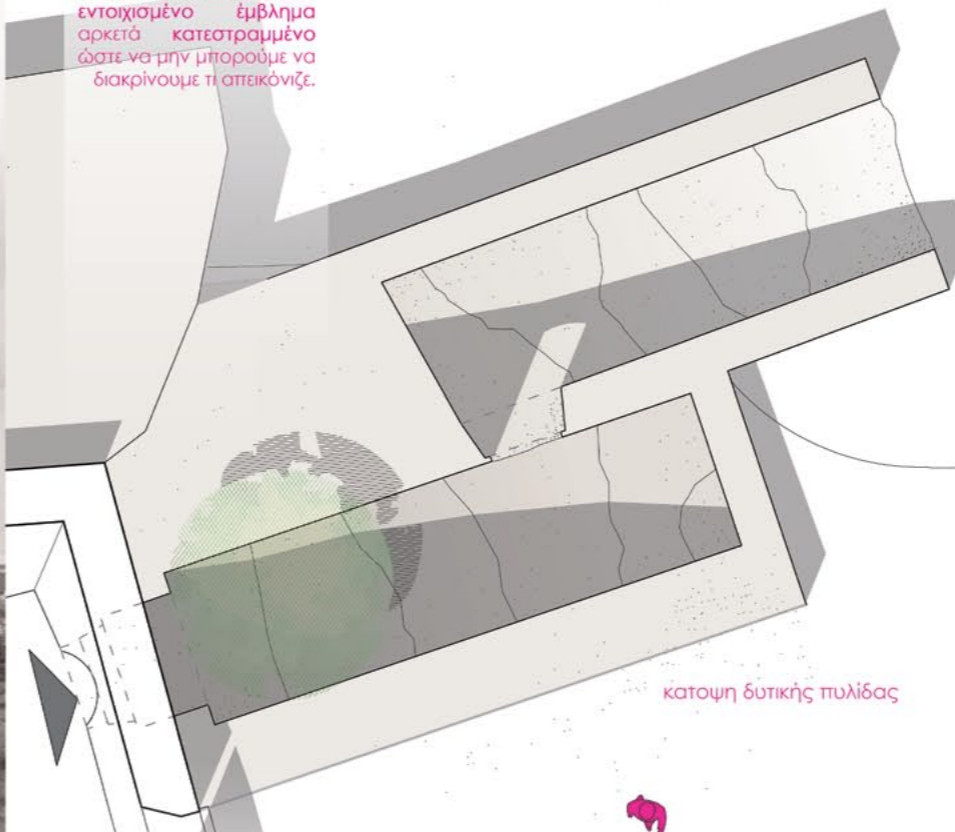
Η Δυτική Πύλη του Φρουρίου βρίσκεται νότια της αιχμής του Αγίου Πνεύματος και πιθανότατα εξυπηρετούσε την είσοδο - έξοδο των κατοίκων της Φορτέτζας.

Αποτελείται από δύο επιμήκεις χώρους παράλληλα τοποθετημένους. Από το εσωτερικό του Φρουρίου εισέρχεται κανείς στον πρώτο χώρο στο τέλος του οποίου υπάρχει κανονικό θύρωμα του οποίου οι παραστάδες είναι από λαξευτό παρόλιθο όπως και το εσωτερικό άνοιγμα της κύριας πύλης του Φρουρίου.

Το άνοιγμα αυτό αποτελεί την είσοδο του δεύτερου επιμήκη χώρου ο οποίος καταλήγει στο εξωτερικό τείχος όπου υπάρχει το θύρωμα της εισόδου το οποίο είναι φραγμένο.

Η πύλη έχει κτιστεί πάνω στο φυσικό βράχο ο οποίος αποτελεί και το δάπεδο των χώρων της. Δυστυχώς η κάλυψή τους δε σώζεται σήμερα αλλά τα σωζόμενα ανώτερα τμήματα των τοιχωμάτων του δεύτερου χώρου που καταλήγουν σε θόλο και το ίχνος στήριξης του θόλου αυτού στο εξωτερικό τείχος μαρτυρούν ότι γινόταν με ημικυλινδρικούς θόλους.

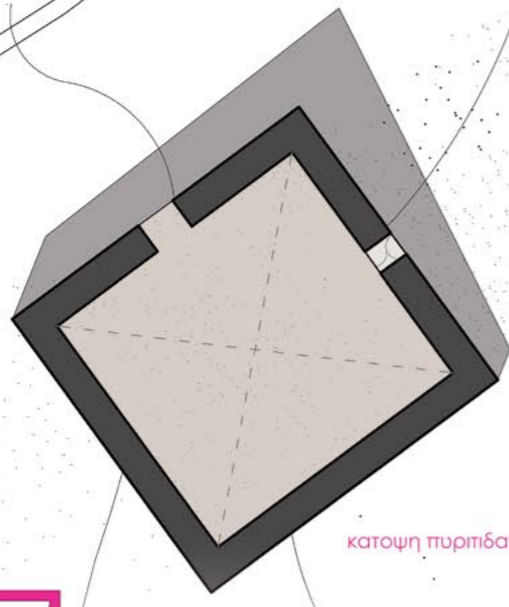
Η εξωτερική πλευρά της εισόδου διαμορφώνεται πάρα πολύ απλά με ημικυκλικό υπέρθυρο στο τόξο του οποίου υπάρχει εντοιχισμένο έμβλημα αρκετά κατεστραμμένο ώστε να μην μπορούμε να διακρίνουμε τι απεικονίζει.

κατοψη δυτικής πύλης

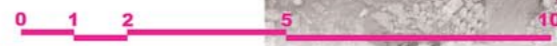
Πυριδαποθήκη "α"

κατοψη πυριδαποθήκης "α"

Δυτική Πυλίδα φρουρίου

Κεντρικά του Φρουρίου, και Νότια του Επισκοπικού Μεγάρου και του τεμένους του Σουλτάνου Ibrahim Han βρίσκεται το εκκλησάκι της Αγίας Αικατερίνης.

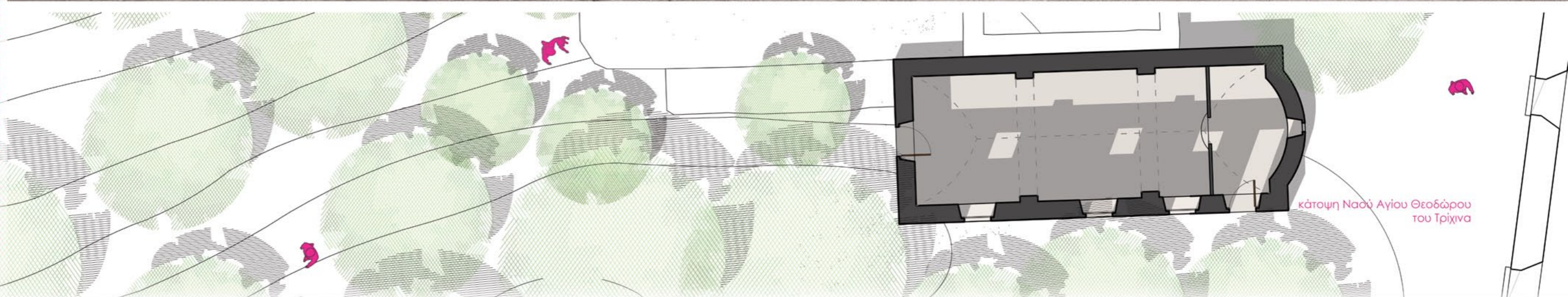
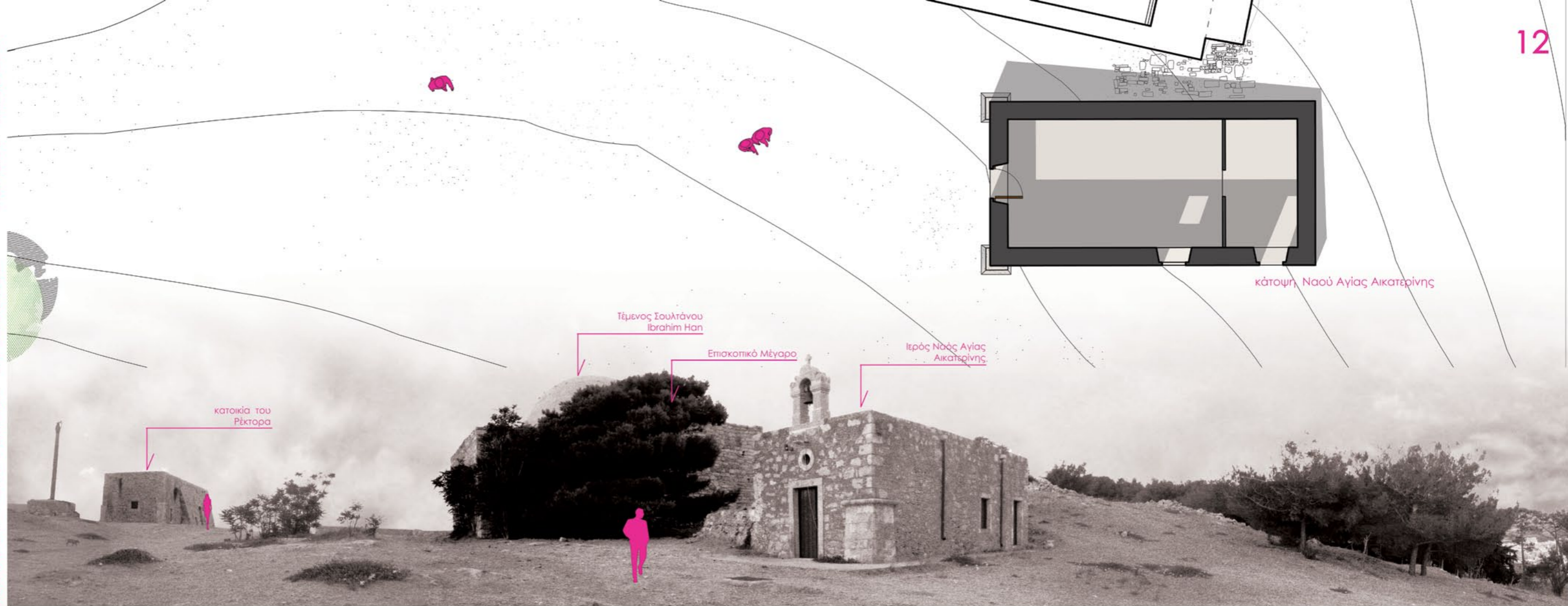
Πρόκειται για κτίσμα του 19ου αιώνα κατασκευασμένο από ημιλαξευτή λιθοδομή, μονόχωρο, στεγασμένο με επίπεδο δώμα.

Ανατολικά του Φρουρίου, Νότια από το Δίδυμο κτίριο του προμαχώνα του Αγίου Νικολάου, στο κανάλιγε πάνω από την κύρια πύλη της Φορτέζας βρίσκεται ο Ιερός ναός Αγίου Θεοδώρου του Τριχινά.

Η εκκλησία εγκαινιάστηκε στις 21 Μαρτίου 1899 από τον ρώσο Διοικητή του Ρεθύμνου Θ.Δε. Χιόστακ. Ανήκει στον τύπο του μονόχωρου δρομικού ναού που επιχωριάζει από πολύ παλιά στη μεσογειακή λεκάνη.

Είναι ένα τυπικό μονόχωρο θεολοσκήπαστο εκκλησάκι με τον ναίο εσωτερικό του χώρο να χωρίζεται σε δύο τμήματα. Το πρώτο στο οποίο εισέρχεται κανείς απευθείας από την είσοδο είναι ψηλότερο από το υπόλοιπο, η καμάρα του είναι οξυκόρυφη και ενισχύεται στο μέσον της με τόξο στηριζόμενο με τη σειρά του σε φουρούσια. Στο δεύτερο τμήμα που φτάνει μέχρι το ιερό η καμάρα είναι ενισχυμένη με τρία τόξα.

Στο ιερό διαμορφώνεται μια κόγχη με ένα παραθύρακι και στη νότια πλευρά ένα μικρό θύραμα. Ο κύριος χώρος φωτίζεται από τρία παράθυρα.

Η σημερινή εικόνα του Φρουρίου της Φορτέτζας είναι αυτή ενός αρχαιολογικού χώρου που πασχίζει να επιβιώσει και να σταθεί επάξια στο παρόν, χρησιμοποιώντας τα λιγιστά μέσα που του παρέχει ο δήμος.

χώρος ταφής απορριμάτων και μπαζών, το εσωτερικό των δεξαμενών του ανατολικού λοφίσκου του Φρουρίου

η παραμελημένη εικαστική παιδική χαρά έργο του Τάσου Μπίρη, στην cortina ανάμεσα στους προμαχώνες του Αγίου Ηλία και του αγίου Παύλου

μπάζα και σκουπίδια, από τις εργασίες αναστήλωσης του "Διδύμου Κτιρίου" του προμαχώνα του Αγίου Νικολάου

η μοναδική πληροφοριακή σήμανση στο λόφο της Φορτέτζας περιγράφει τις διάφορες χρηματοδοτήσεις και τα προγράμματα μέσω των οποίων κατάφεραν να πραγματοποιηθούν οι εργασίες των κτιρίων

στο σύνολο του Φρουρίου σκίαση υπάρχει μονάχα όπου έχουν φυτευθεί πεύκα, ενώ "στάση" δεν υπάρχει πουθενά .

η προφύλαξη από πτώση στις κανονιοθυρίδες

"θήκη" αποθήκευσης μεταλλικών κουτιών στο ragarretto

κλασικός κάδος απορριμάτων στο κέντρο του Φρουρίου μάταια προσπαθεί...

στον προμαχώνα του Αγίου Παύλου, νότια της κύριας πύλης του Φρουρίου, υπάρχει διαμόρφωση με πεύκα και φυτά, χωρίς δυστυχώς να έχει προβλεφθεί "στάση"

κατά τη διάρκεια της νύχτας, το φρούριο φωτίζεται εσωτερικά μονάχα στο canaliero που οδηγεί στο μικρό θεατράκι

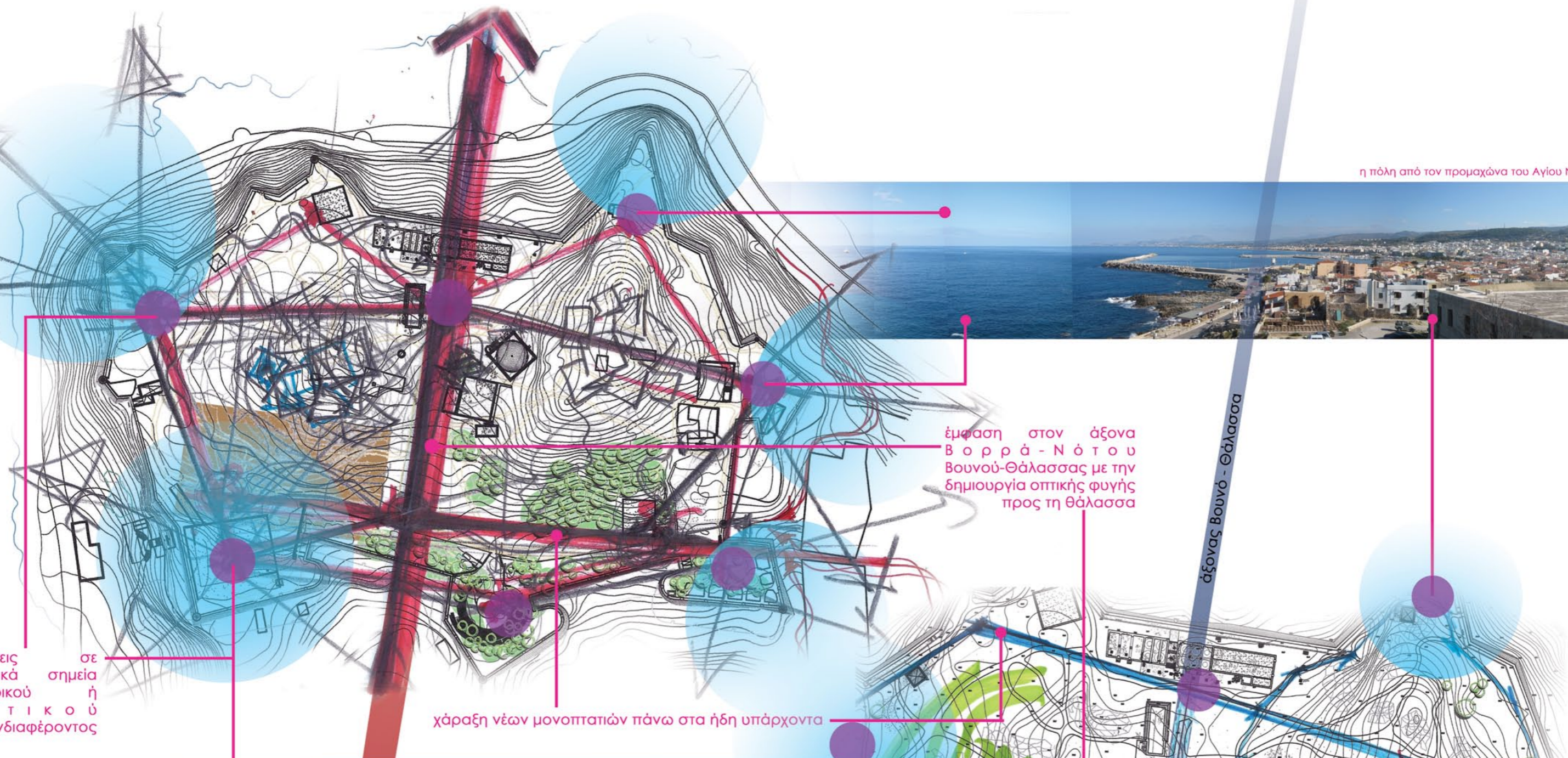
μονάδες κλιματιστικών, ενετικής περιόδου, στο κτίριο του επιπρομαχώνα του Αγίου Λουκά που δεν λειτουργεί.

η θέα της srianata κάτω από τον προμαχώνα του Αγίου Ηλία

το αναψυκτήριο του Φρουρίου, προσωρινή κατασκευή από μέταλλο και ξύλο του 21ου αιώνα...

η πόλη από τον προμαχώνα του Αγίου Νικολάου

έμφαση στον άξονα Βορρά - Νότου Βουνού-Θάλασσας με την δημιουργία οπτικής φυγής προς τη θάλασσα

στάσεις κομβικά ιστορικού οπτικού ενδιαφέροντος σε σημεία ή ενδιαφέροντος

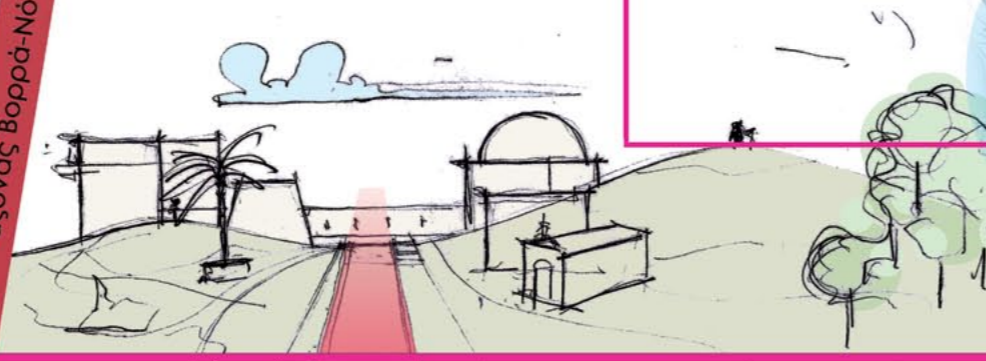
χάραξη νέων μονοπατιών πάνω στα ήδη υπάρχοντα

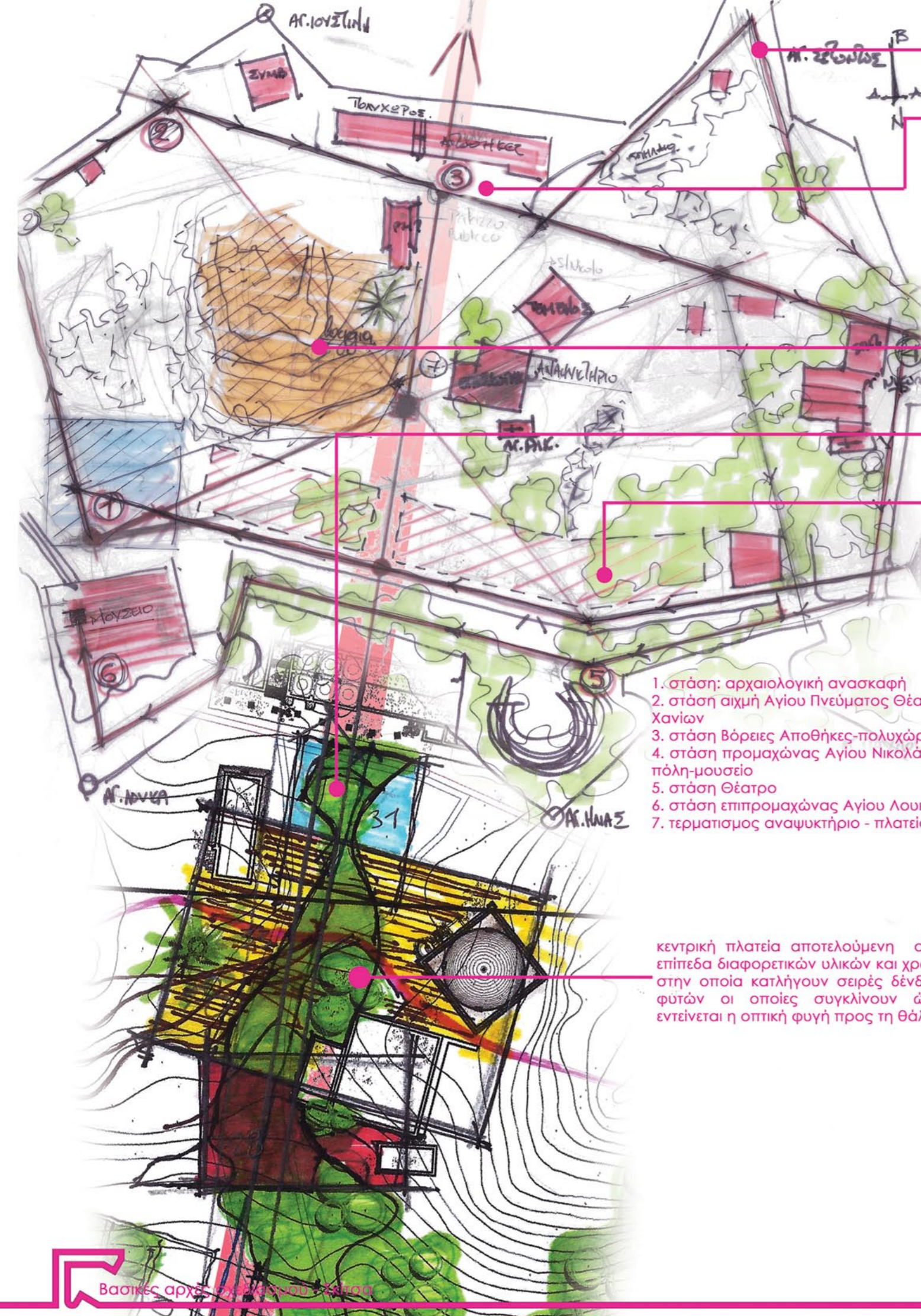
άξονας Βουνό - Θάλασσα

το Φρούριο και η πόλη από τον επιπρομαχώνα του Αγίου Λουκά

άξονας Βορρά-Νότου

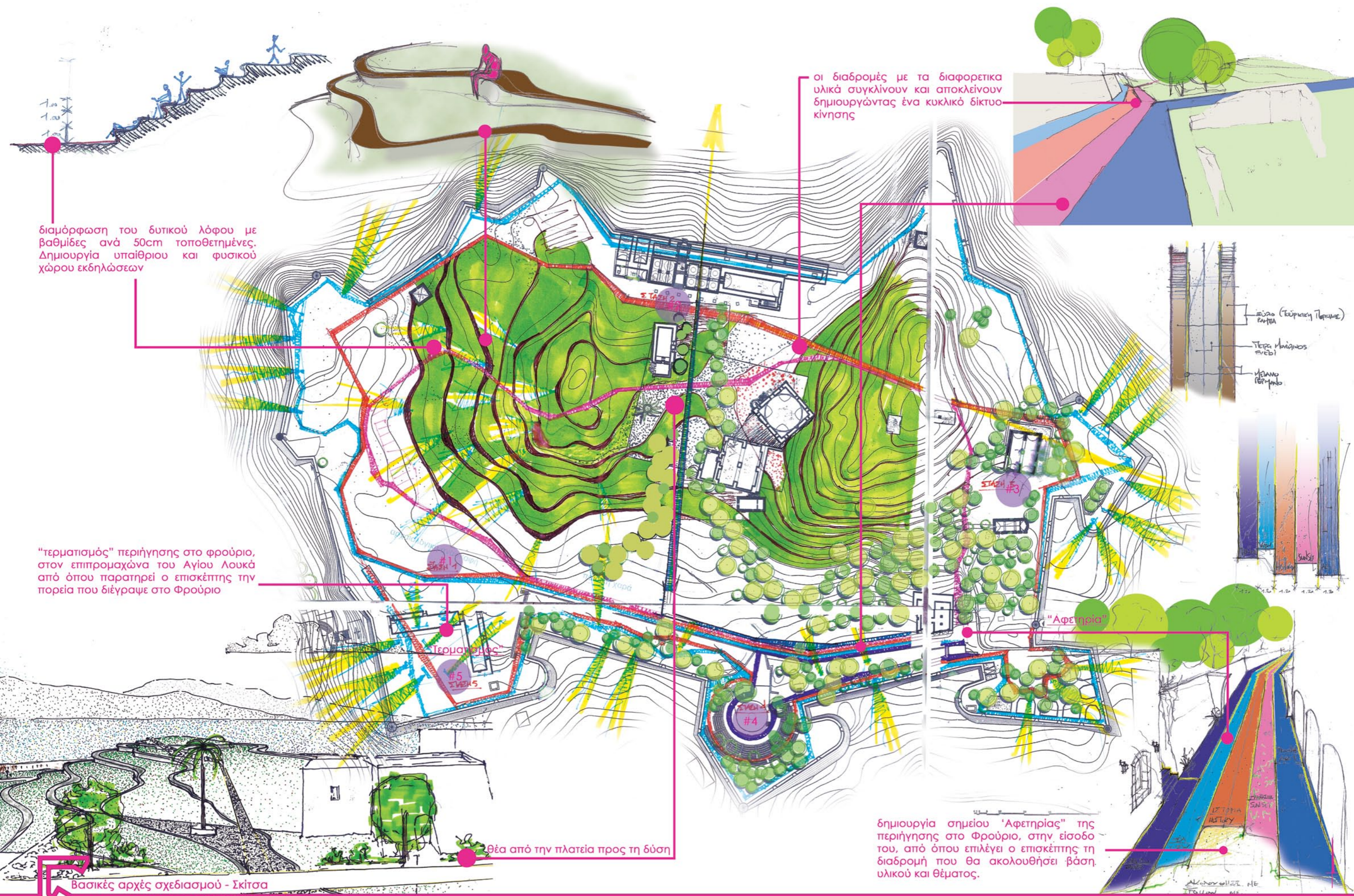

- i. δημιουργία δικτύου κυκλικών διαδρομών οι οποίες συγκλίνουν και αποκλίνουν για περιήγηση σε όλο το Φρούριο.
  - ii. σημεία στάσης, θέασης και ξεκούρασης στους κόμβους των διαδρομών
  - iii. διαφορετικά υλικά, υφές και χρώματα δηλώνουν τις διαφορετικές ιστορικές φάσεις του Φρουρίου.
- Ενετοί : Πέτρα
 Τούρκοι : Ξύλο
 Γερμανοί : Μέταλλο
- Κολλάζ υλικών και πολιτισμών.
- iv. διαμόρφωση των λοφίσκων ώστε να φιλοξενούν ο δυτικός μικρές εκδηλώσεις με φόντο το ηλιοβασίλεμα και ο ανατολικός ριθκίκ μέσα στα δέντρα.
  - v. δημιουργία πλατείας στο κέντρο του φρουρίου όπου παλαιότερα υπήρχε το κτίριο της ενετικής Loggia
  - vi. συμβολισμός και σημασιοδότηση σε κάτοψη, με τις εναπομέναντες πέτρες, της θέσης των κτιρίων που δεν υπάρχουν πια.

1. στάση: αρχαιολογική ανασκαφή
2. στάση αιχμή Αγίου Πνεύματος Θέα ακρωτηρίου Χανίων
3. στάση Βόρειες Αποθήκες-πολυχώρος
4. στάση προμαχώνας Αγίου Νικολάου Θέα στην πόλη-μουσείο
5. στάση Θέατρο
6. στάση επιπρομαχώνας Αγίου Λουκά - μουσείο
7. τερματισμός αναψυκτήριο - πλατεία

κεντρική πλατεία αποτελούμενη από τρία επίπεδα διαφορετικών υλικών και χρωμάτων, στην οποία κατλήγουν σειρές δένδρων και φυτών οι οποίες συγκλίνουν ώστε να εντείνεται η οπτική φυγή προς τη θάλασσα

διαμόρφωση του δυτικού λόφου με βαθμίδες ανά 50cm τοποθετημένες. Δημιουργία υπαίθριου και φυσικού χώρου εκδηλώσεων

οι διαδρομές με τα διαφορετικά υλικά συγκλίνουν και αποκλείουν δημιουργώντας ένα κυκλικό δίκτυο κίνησης

"τερματισμός" περιήγησης στο φρούριο, στον επιπρομαχώνα του Αγίου Λουκά από όπου παρατηρεί ο επισκέπτης την πορεία που διέγραψε στο Φρούριο

θέα από την πλατεία προς τη δύση

δημιουργία σημείου 'Αφετηρίας' της περιήγησης στο Φρούριο, στην είσοδο του, από όπου επιλέγει ο επισκέπτης τη διαδρομή που θα ακολουθήσει βάση υλικού και θέματος.

Βασικές αρχές σχεδιασμού - Σκίτσα

Έπετα από συστηματική μελέτη και παρατήρηση του τρόπου λειτουργίας του Φρουρίου αλλά και των κινήσεων των επισκεπτών του, προτείνω:

i. την δημιουργία θεματικών διαδρομών - μονοπατιών μέσω των οποίων ο εκάστοτε επισκέπτης θα μπορεί να επισκεφθεί τα διαφορετικά σημεία του φρουρίου με ευκολία και ενδιαφέρον.

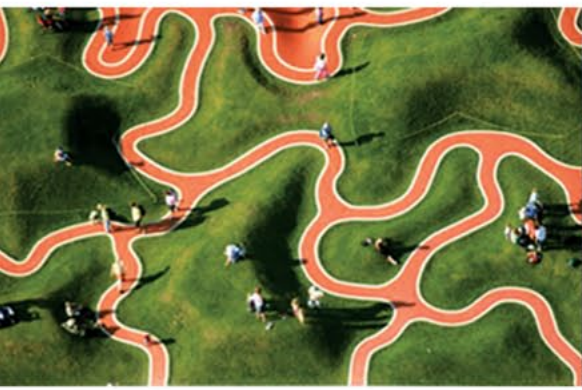
ii. την πρόβλεψη σημείων στάσης, σκίασης και τη σωστή πληροφοριακή σήμανση των περιχομένων του Φρουρίου, σε συνδυασμό με τις θεματικές διαδρομές που προαναφέρθηκαν.

iii. την αξιοποίηση των λοφίσκων του φρουρίου και ιδιαίτερα του χαμηλότερου εξ' αυτών ο οποίος καθότι με δυτικό προσανατολισμό προσφέρει απεριόριστη θέα του ηλιοβασιλέματος.

iv. την αναβίωση της κεντρικής πλατείας της Ενετικής Φορτζέζας με τη δημιουργία χώρου αναψυκτηρίου-μουσείου στο πιθανό Επισκοπικό Μέγαρο, και την ανάπτυξη της περιοχής ανάμεσα σε αυτό, στο κτίριο του Τεμένους και της κατοικίας του Ρέκτορα, με φύτευση, στάση, σκίαση.

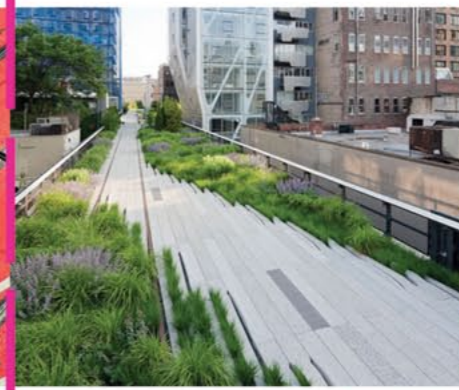
Image © 2012 DigitalGlobe

SCHANDORFF SQUARE BY ØSTEGEN & BERGO Oslo, Norway

Ready-Steady-Go by Sandra Janser & Elisabeth Koller Austria

High Line Section by Diller Scofidio & Renfro

SCHANDORFF SQUARE BY ØSTEGEN & BERGO Oslo, Norway

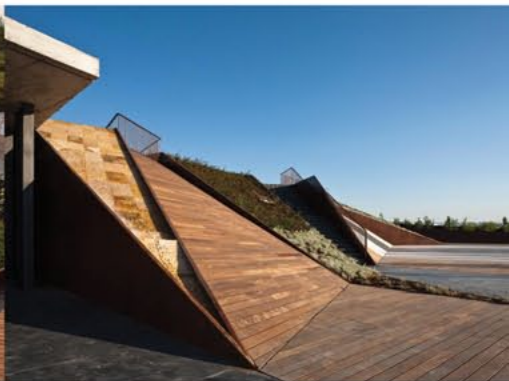
GENERAL MAISTER MEMORIAL PARK BY BRUTO LANDSCAPE ARCHITECTURE Ljubno ob Savinji, Slovenia

MONTJUIC BOTANICAL GARDENS BY CARLOS FERRATER - Barcelona, Spain

FORUM OF GRANADA BY FEDERICO WULFF BARREIRO & FRANCISCO DEL CORRAL Granada, Spain

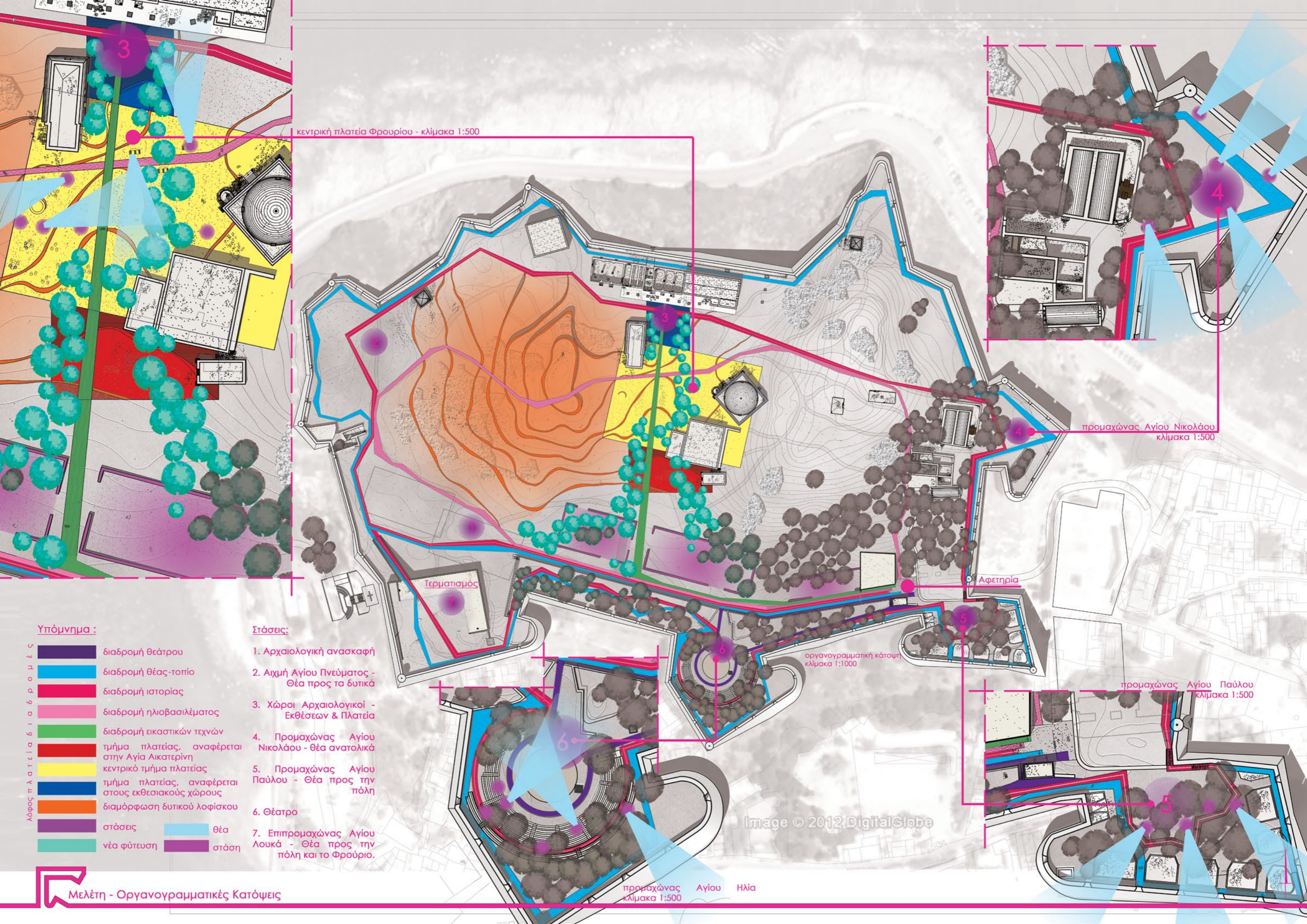

ERAS DE CRISTO BY FEDERICO WULFF BARREIRO Granada, Spain

κεντρική πλατεία Φρουρίου - κλίμακα 1:500

προμαχώνας Αγίου Νικολάου κλίμακα 1:500

προμαχώνας Αγίου Παύλου κλίμακα 1:500

προμαχώνας Αγίου Ηλία κλίμακα 1:500

οργανογραμματική κάτοψη κλίμακα 1:1000

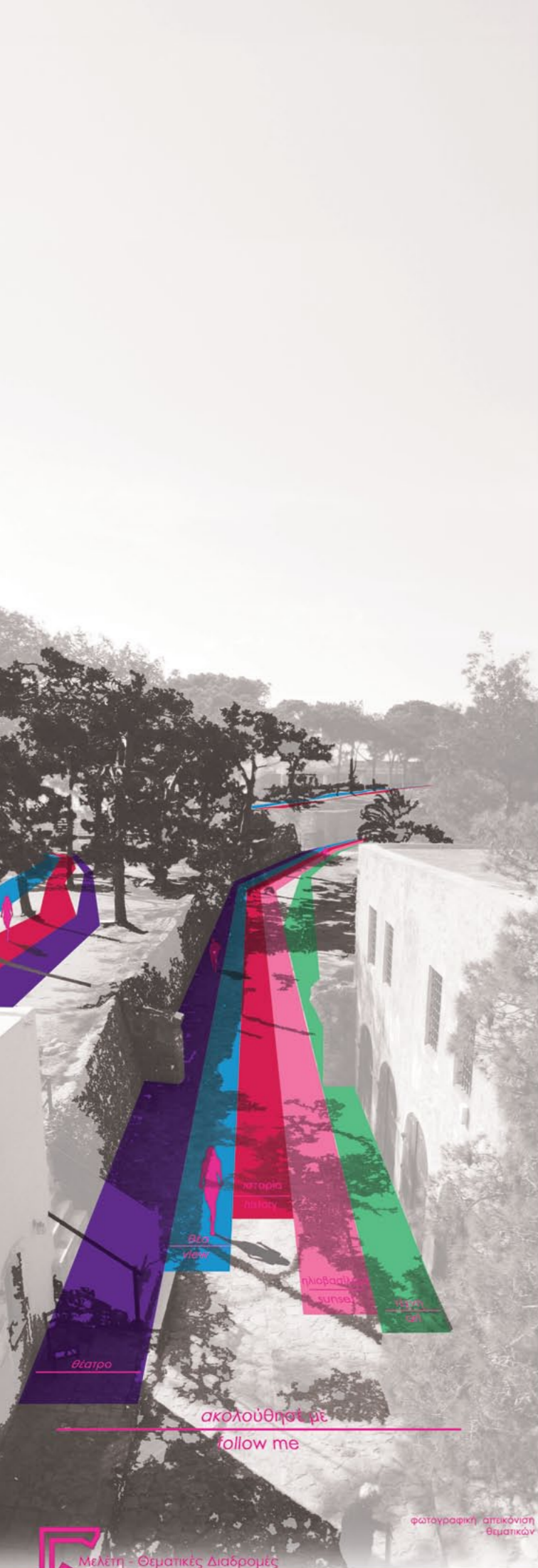
- Υπόμνημα :**
- διαδρομή θεάτρου
  - διαδρομή θέας-τοπίο
  - διαδρομή ιστορίας
  - διαδρομή ηλιοβασιλέματος
  - διαδρομή εικαστικών τεχνών
  - τμήμα πλατείας, αναφέρεται στην Αγία Αικατερίνη
  - κεντρικό τμήμα πλατείας
  - τμήμα πλατείας, αναφέρεται στους εκθεσιακούς χώρους
  - διαμόρφωση δυτικού λοφίσκου
  - στάσεις
  - νέα φύτευση
  - θέα
  - στάση

- Στάσεις:**
1. Αρχαιολογική ανασκαφή
  2. Αιχμή Αγίου Πνεύματος - Θέα προς τα δυτικά
  3. Χώροι Αρχαιολογικοί - Εκθέσεων & Πλατεία
  4. Προμαχώνας Αγίου Νικολάου - Θέα ανατολικά
  5. Προμαχώνας Αγίου Παύλου - Θέα προς την πόλη
  6. Θέατρο
  7. Επιπρομαχώνας Αγίου Λουκά - Θέα προς την πόλη και το Φρούριο.

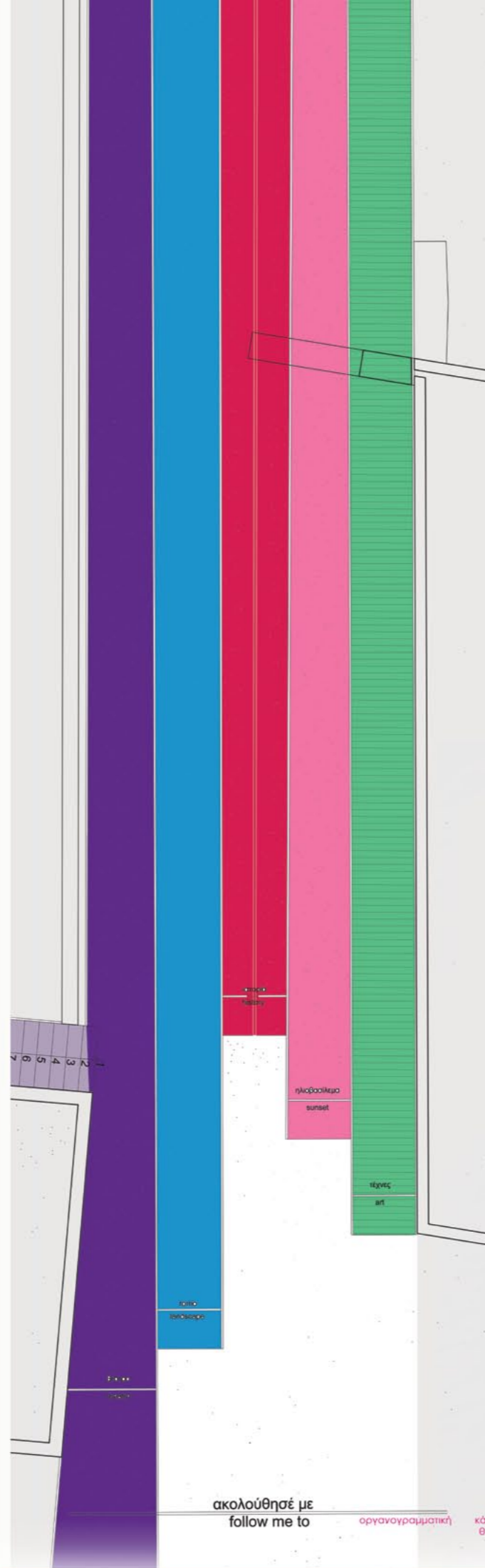
λόφος πλατεία διαδρομής

Image © 2012 DigitalGlobe

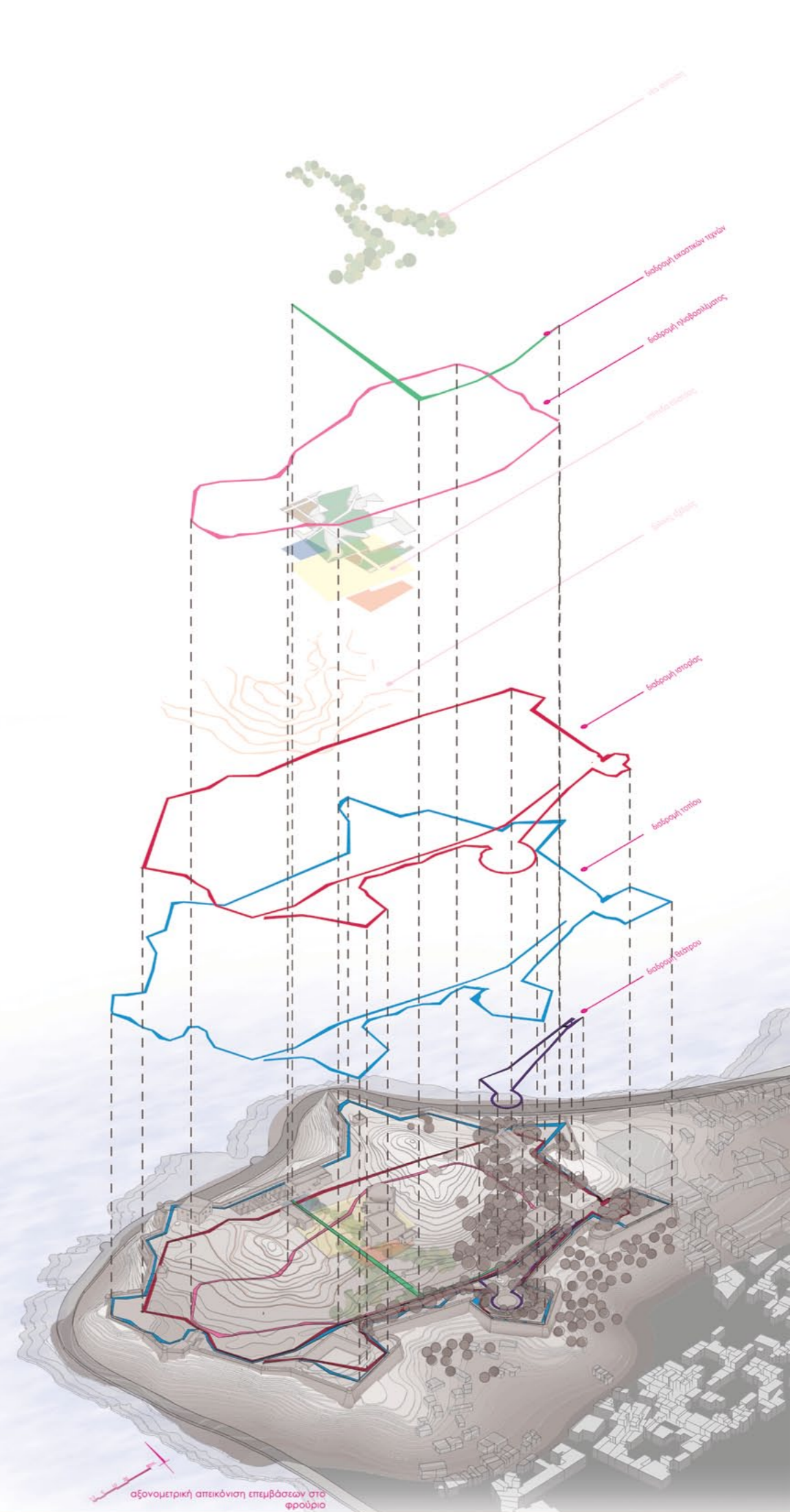

φωτογραφική απεικόνιση Αφτηρίας
θεματικών διαδρομών

ακολουθήστε με
follow me to οργανογραμματική

αξονομετρική απεικόνιση επιμβάσεων στο
φρούριο

+0.50 (+23.50)

αφητηρία: Είσοδος του Φρουρίου.

+/-0.00 (+23.00)

αφητηρία: Είσοδος του Φρουρίου.

+6.40 (+30.00)

-1.70 (+21.20)

+3.00 (+26.00)

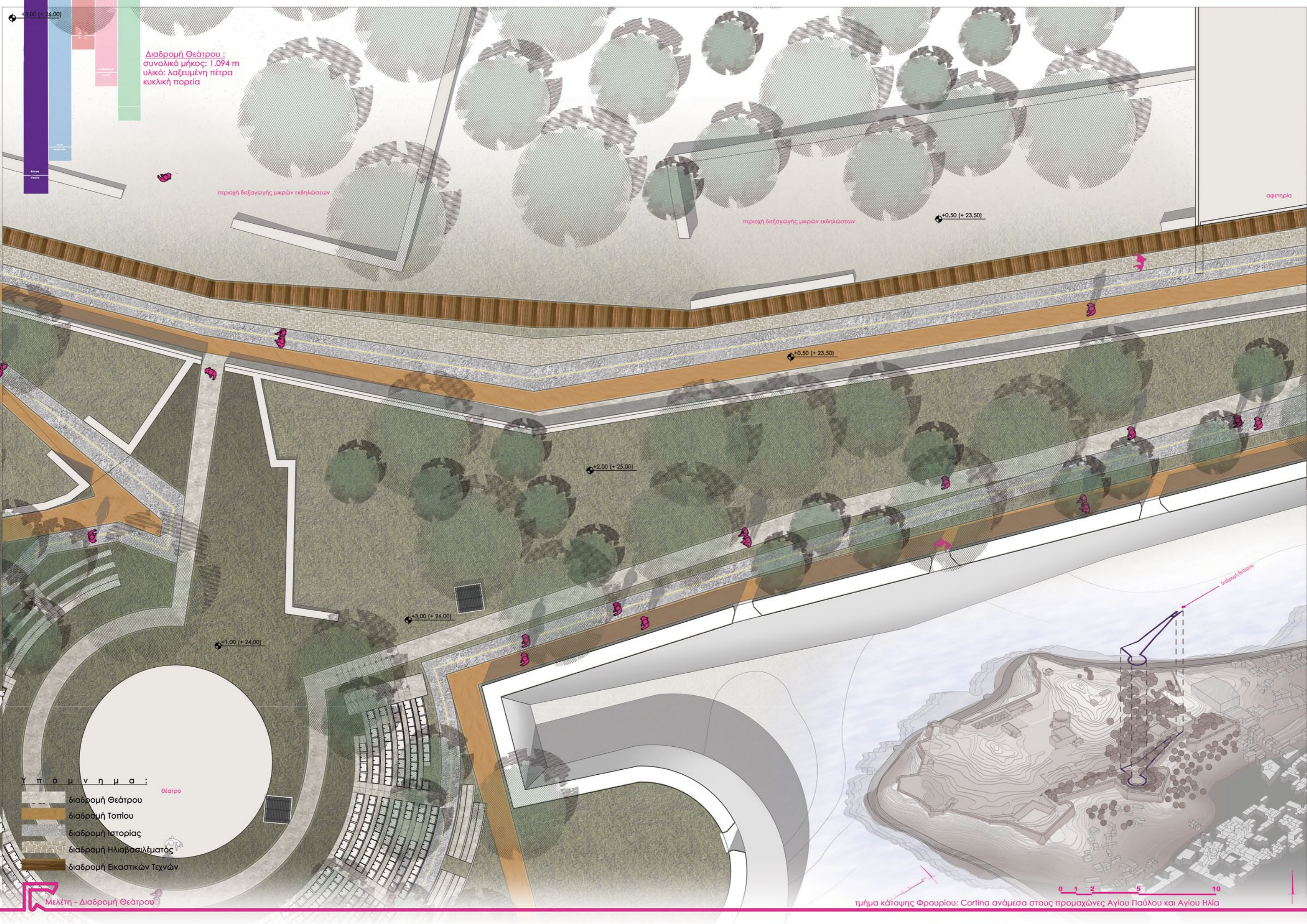

Διαδρομή Θεάτρου :
 συνολικό μήκος: 1.094 m
 υλικό: λαξευμένη πέτρα
 κυκλική πορεία

περιοχή διεξαγωγής μικρών εκδηλώσεων

περιοχή διεξαγωγής μικρών εκδηλώσεων

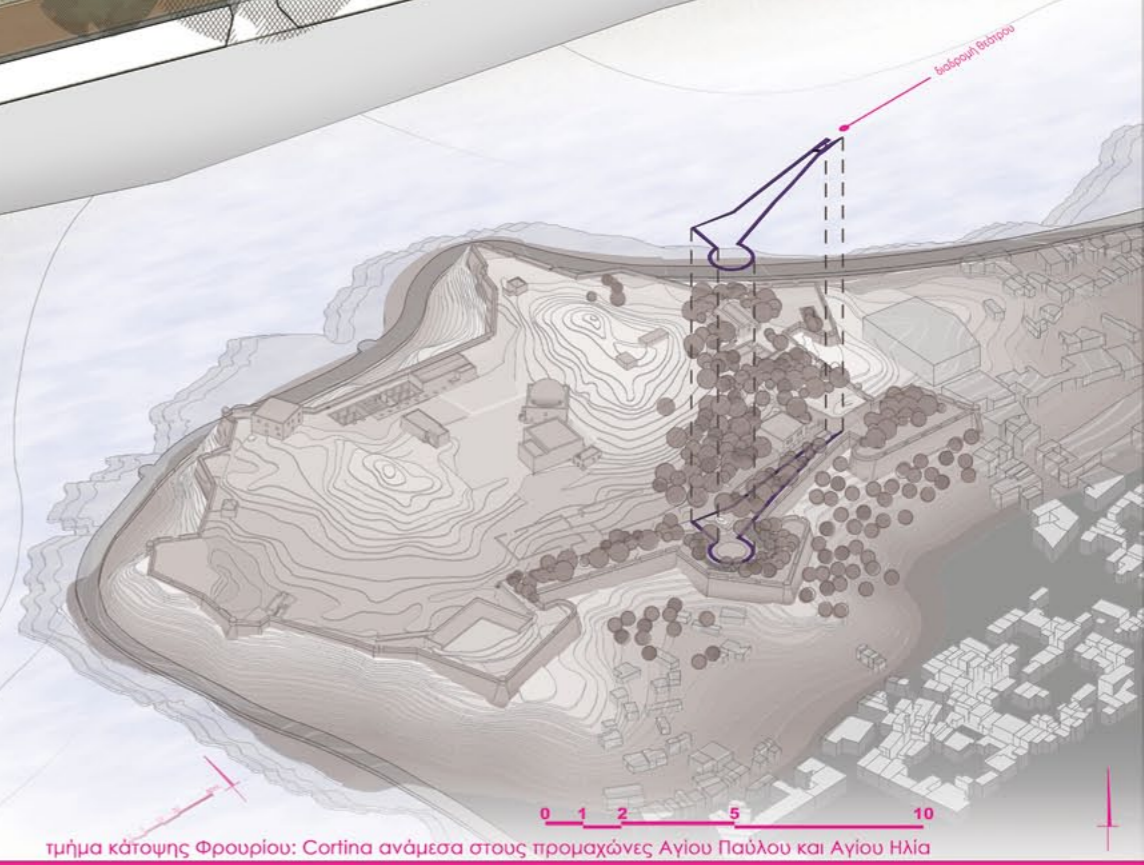
αετήρια

Υπόμνημα :

- διαδρομή Θεάτρου
- διαδρομή Τοπίου
- διαδρομή Ιστορίας
- διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
- διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

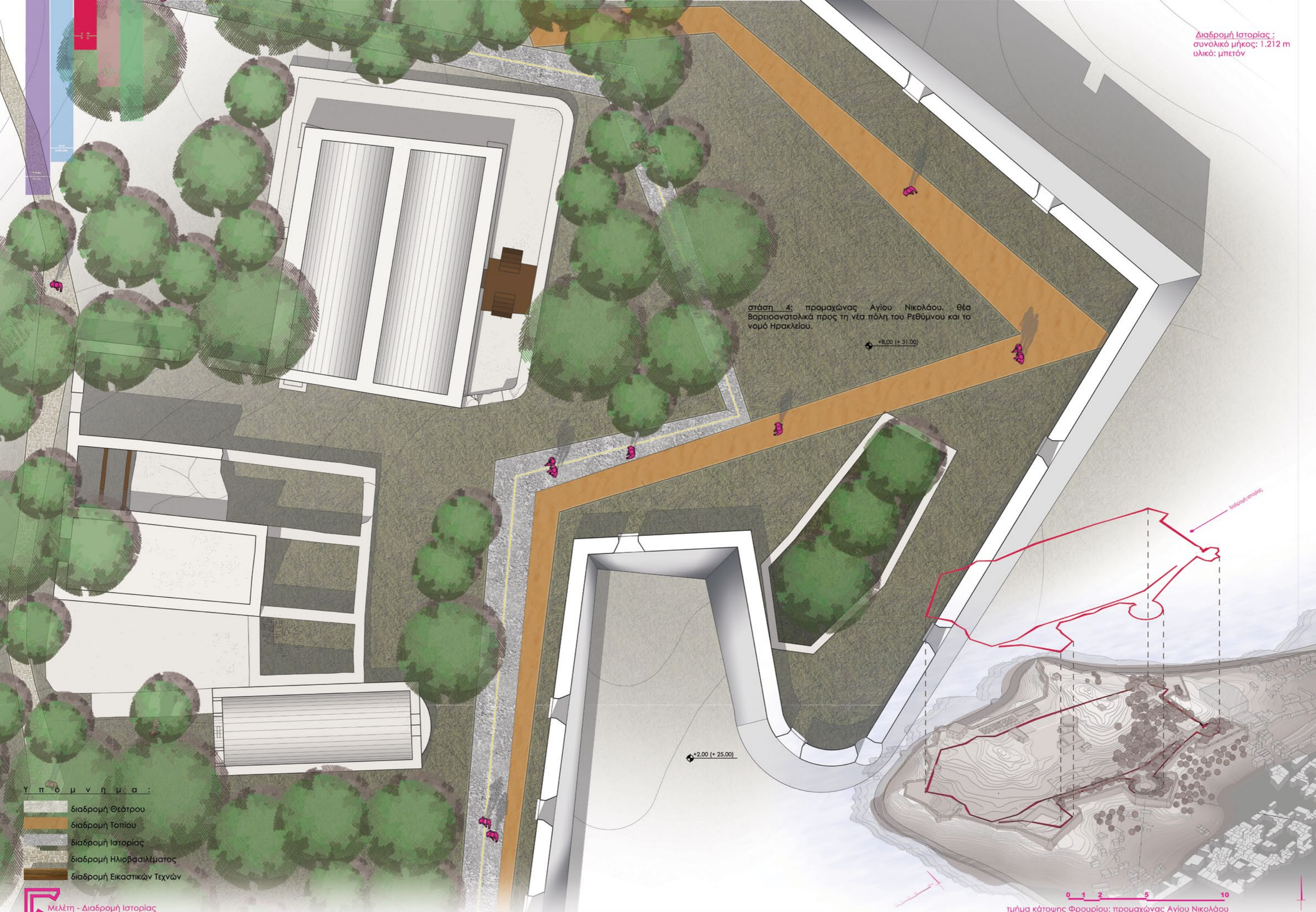
θέατρο

Υπόμνημα :

- διαδρομή Θεάτρου
- διαδρομή Τοπίου
- διαδρομή Ιστορίας
- διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
- διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

Διαδρομή Τοπίου :
συνολικό μήκος: 1.482 m
υλικό: πατημένο χώμα

στάση 4: προμαχώνας Αγίου Νικολάου, θέα
Βορειοανατολικά προς τη νέα πόλη του Ρεθύμνου και το
νομό Ηρακλείου.

+8.00 (+ 31.00)

+2.00 (+ 25.00)

- Υπόμνημα :
- διαδρομή Θεάτρου
  - διαδρομή Τοπίου
  - διαδρομή Ιστορίας
  - διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
  - διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

στάση 2: Δυτική πυλίδα, αιχμή Αγίου Πνεύματος θέα προς τα Δυτικά, στο ακρωτήριο των Χανίων

Διαδρομή Ηλιοβασιλέματος :
συνολικό μήκος: 624 μ
υλικό: λίθινο μονοπάτι
κυκλική πορεία

+3.00 (+ 26.00)

+5.00 (+ 28.00)

+4.00 (+ 27.00)

Υ π ό μ ν η μ α :

- διαδρομή Θεάτρου
- διαδρομή Τοπίου
- διαδρομή Ιστορίας
- διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
- διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

Διαδρομή Εικαστικών Τεχνών:
συνολικό μήκος: 243 m
υψίος: 5/10

Συγκρότημα αποθηκών
Πυλίδας: πολυχώρος

Βόρειας

Palazzo Publico:
χώρος έκθεσης

στάση 3: κεντρική πλατεία,
Θέα προς τη θάλασσα και
άμεση σχέση με τους
χώρους του φρουρίου
που φιλοξενούν εικαστικά
δρώμενα

Τέμενος Σουλτάνου
Ibrahim Han: χώρος
έκθεσης

- Υπόμνημα:
- διαδρομή Θεάτρου
  - διαδρομή Τοπίου
  - διαδρομή Ιστορίας
  - διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
  - διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

0 1 2 5 10
μήμη κάτοψης Φρουρίου: κεντρική πλατεία

στάση 5: προμαχώνας Αγίου Παύλου. θέα Νοτιοανατολικά προς την παλιά και τη νέα πόλη του Ρεθύμνου

- Υπόμνημα:**
- διαδρομή Θεάτρου
  - διαδρομή Τοπίου
  - διαδρομή Ιστορίας
  - διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
  - διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

στάση 1: μελλοντική αρχαιολογική ανασκαφή, πρώτη φάση χρήσης του λόφου

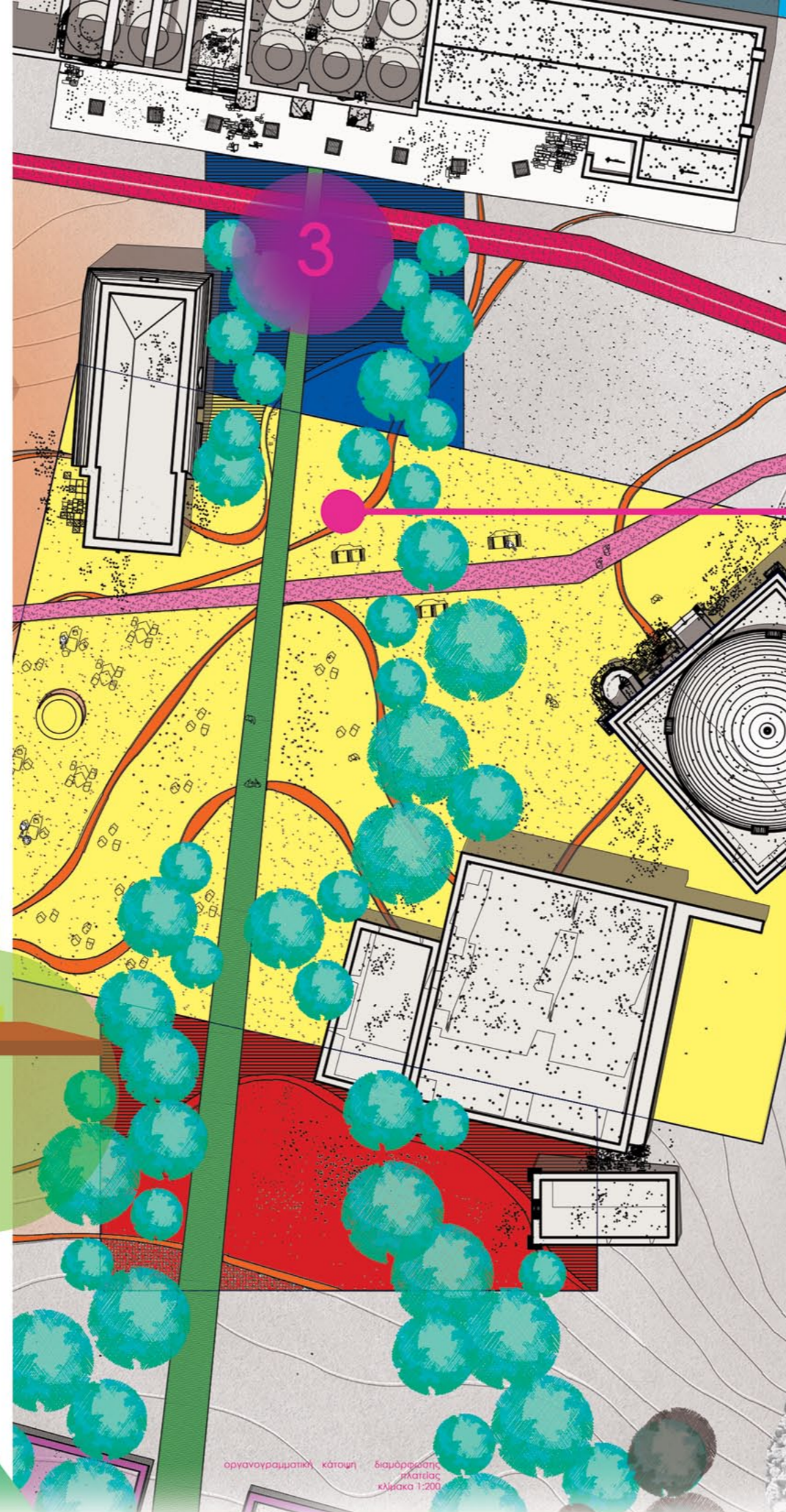
τερματισμός: Θέαση όλου του Φρουρίου και της πόλης, είσοδος στο μουσείο του Φρουρίου που στεγάζεται στο κτίριο του επιπρομαχάνα.

Υ π ό μ ν η μ α :

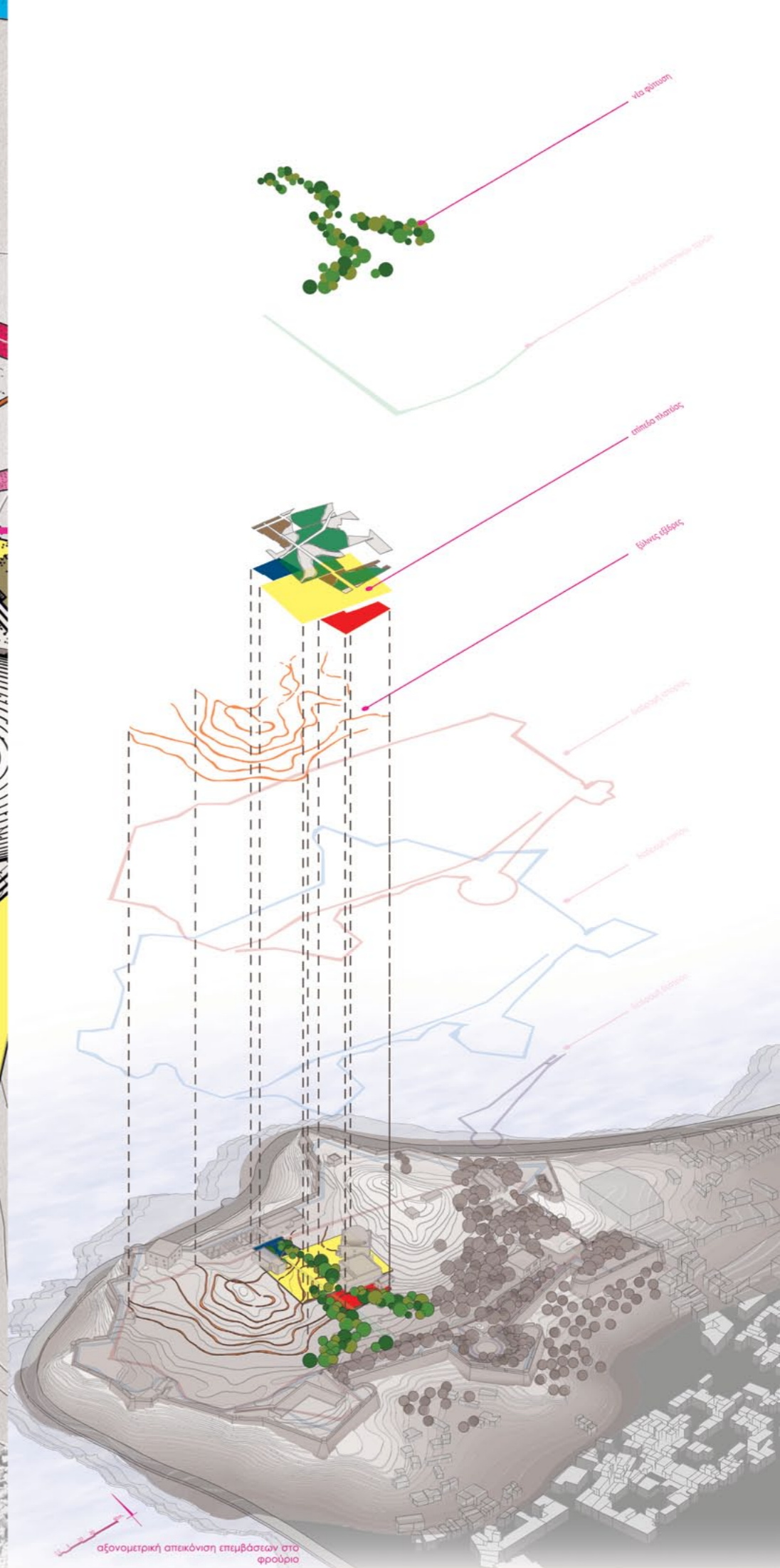
- διαδρομή Θεάτρου
- διαδρομή Τοπίου
- διαδρομή Ιστορίας
- διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
- διαδρομή Εικαστικών Τεχνών

φωτογραφική απεικόνιση διαμόρφωσης πλατείας

οργανογραμματική κάλυψη διαμόρφωσης πλατείας κλίμακα 1:200

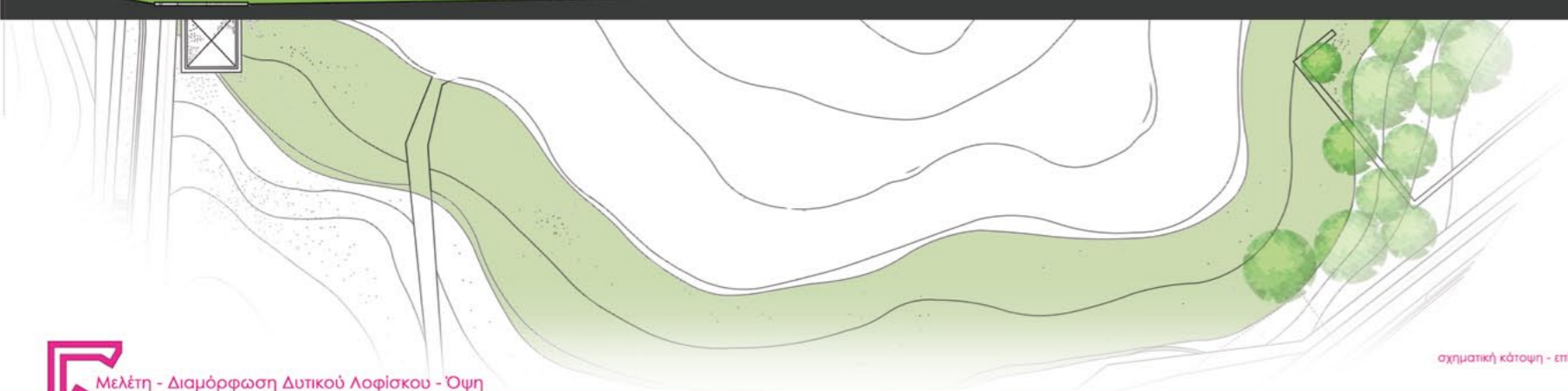
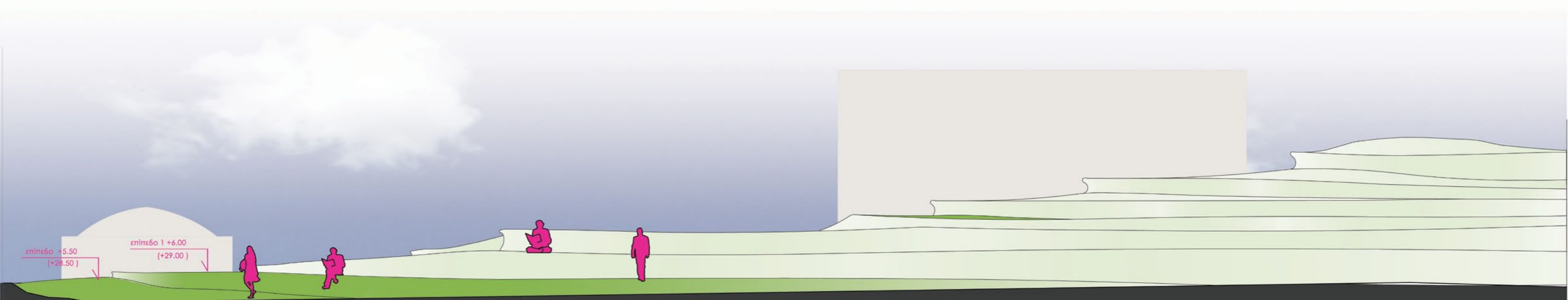
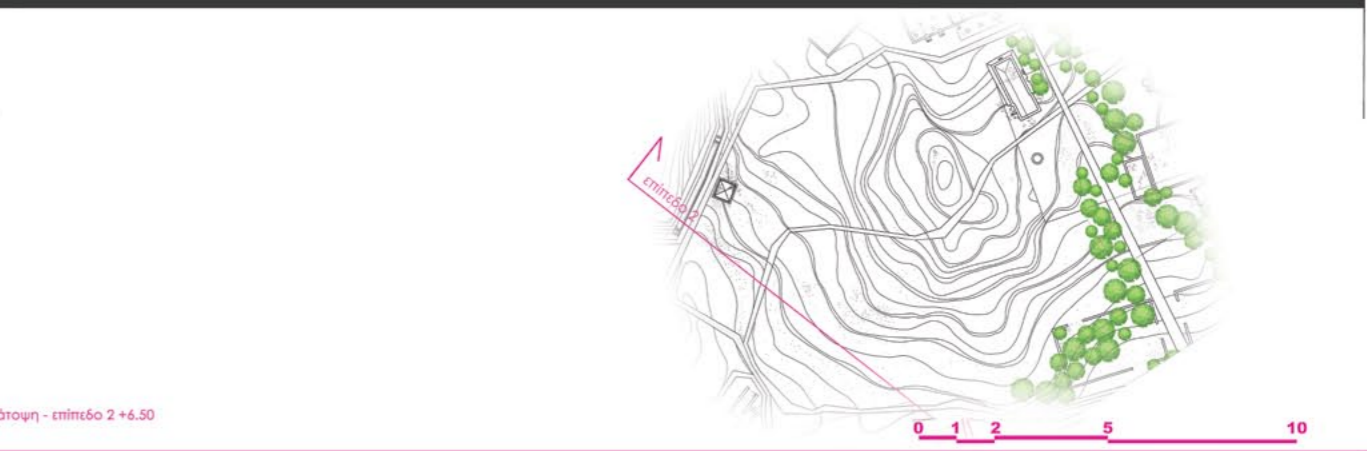
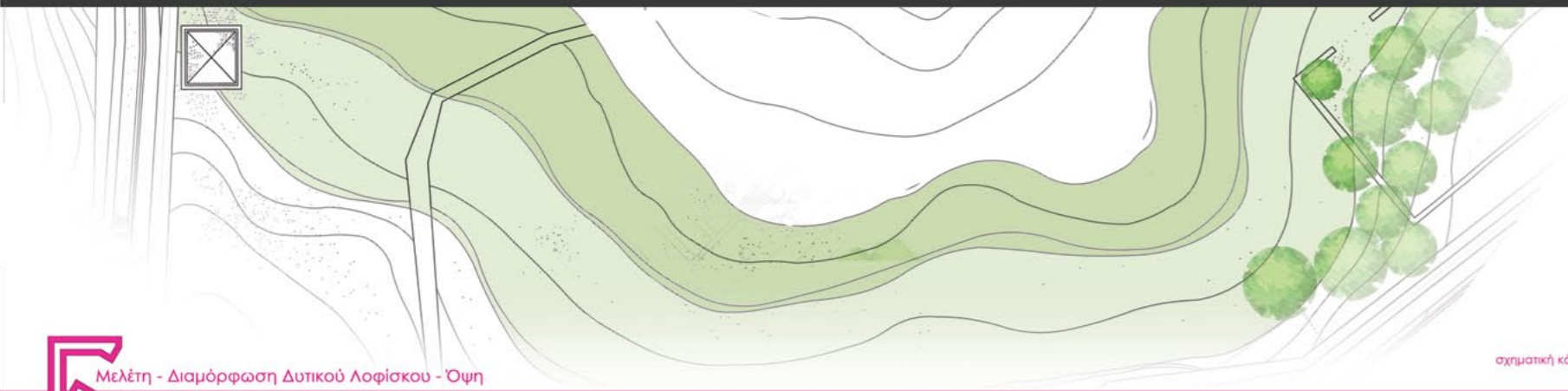
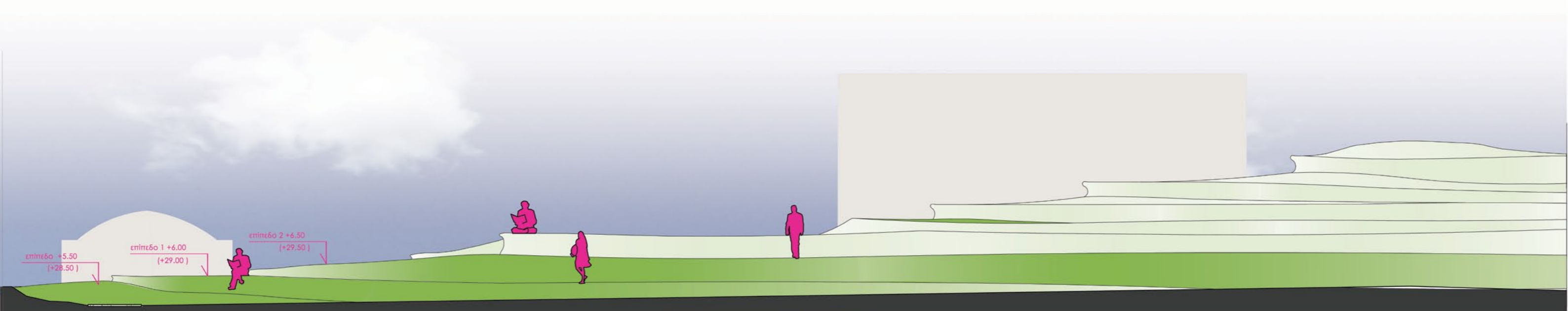

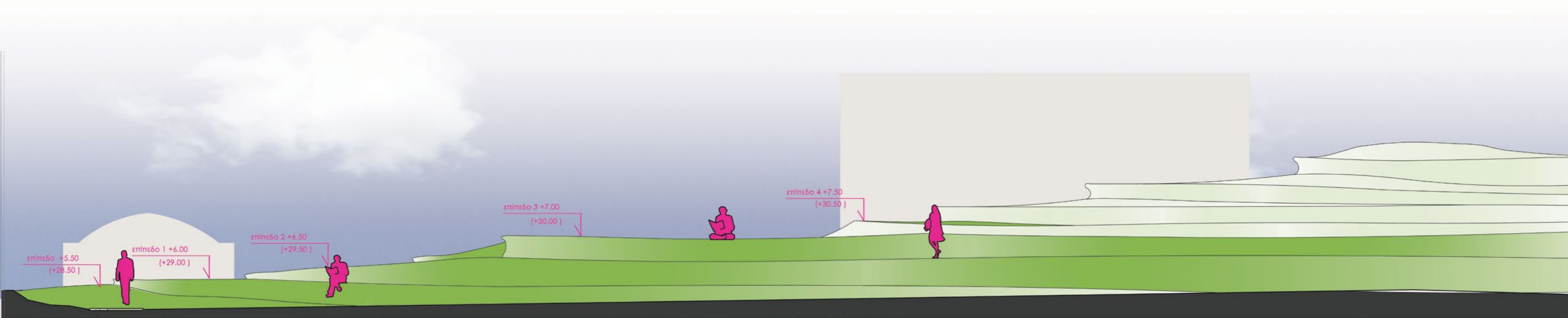
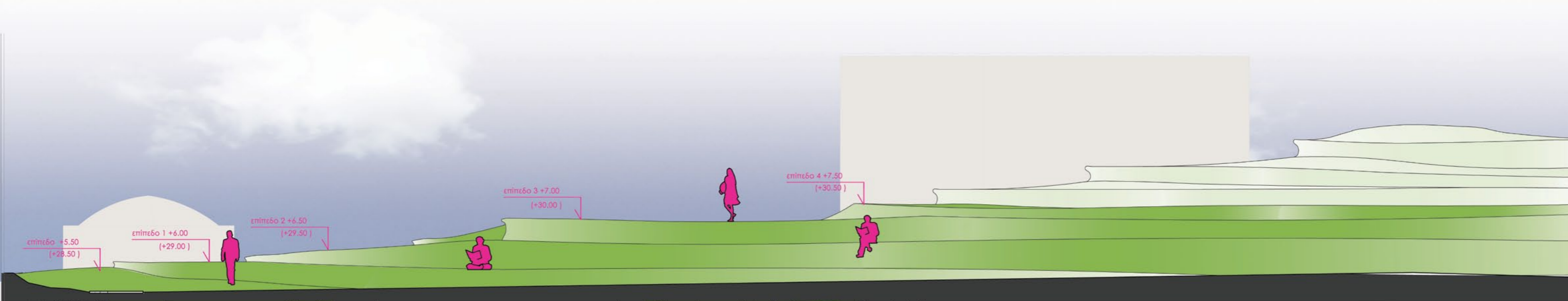
αξονομετρική απεικόνιση επιμβάσεων στο φάρμακον

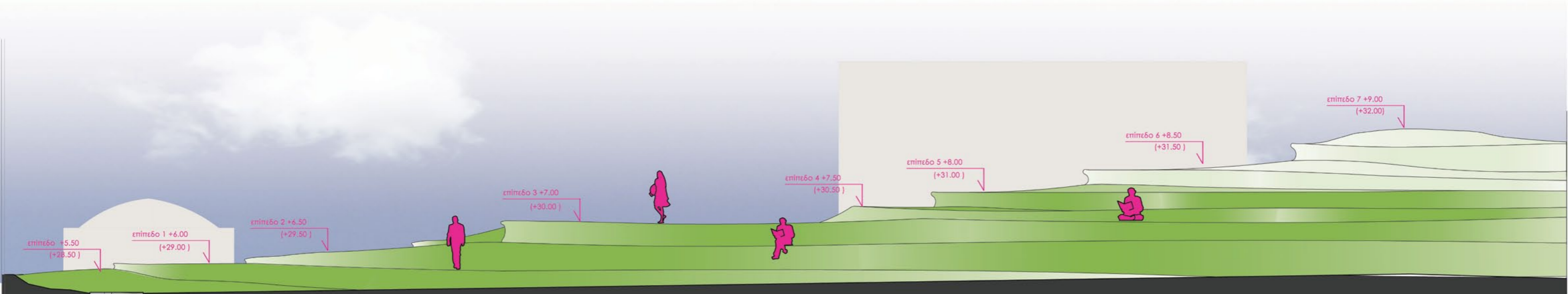
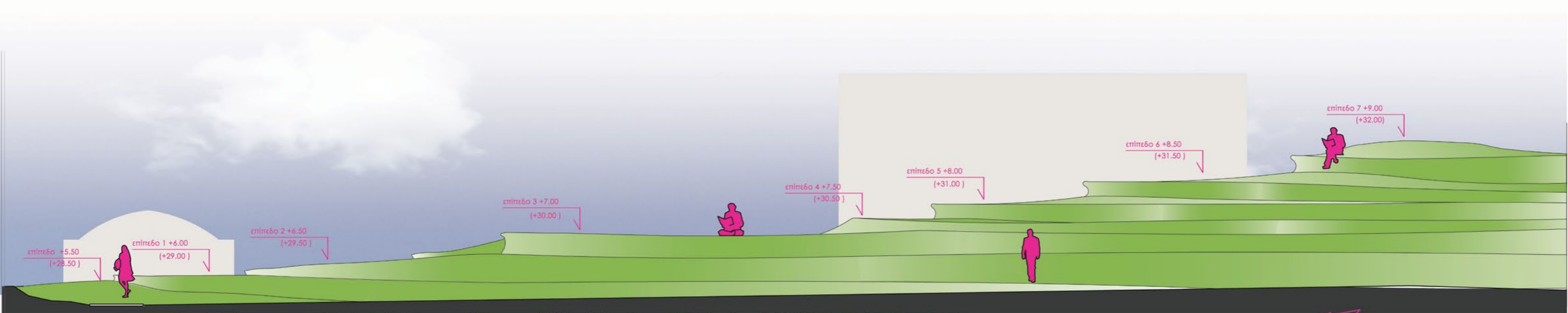
Υπόμνημα :

- διαδρομή Θεάτρου
- διαδρομή Τοπίου
- διαδρομή Ιστορίας
- διαδρομή Ηλιοβασιλέματος
- διαδρομή Εικαστικών Τεχνών
- χαλίκι

Μελέτη - Τομή I-I

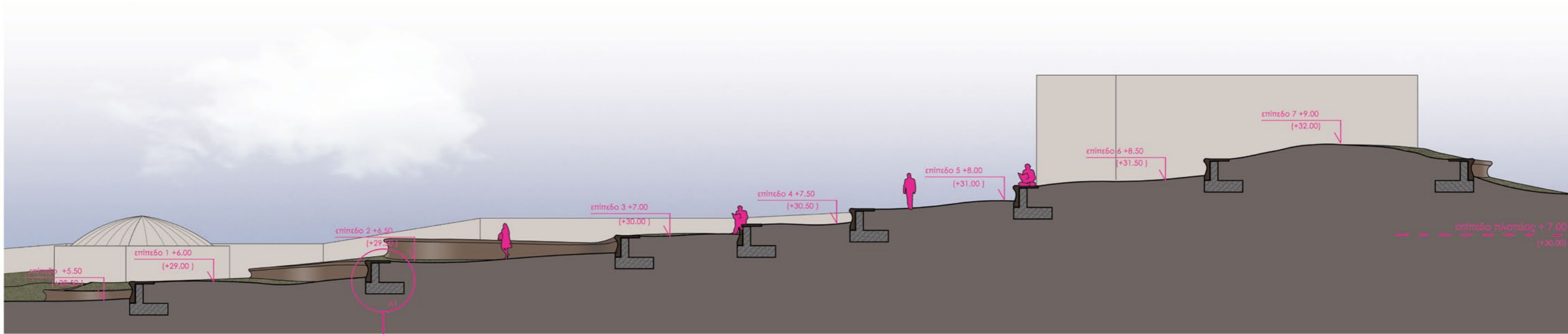
Μελέτη - Τομή A-A

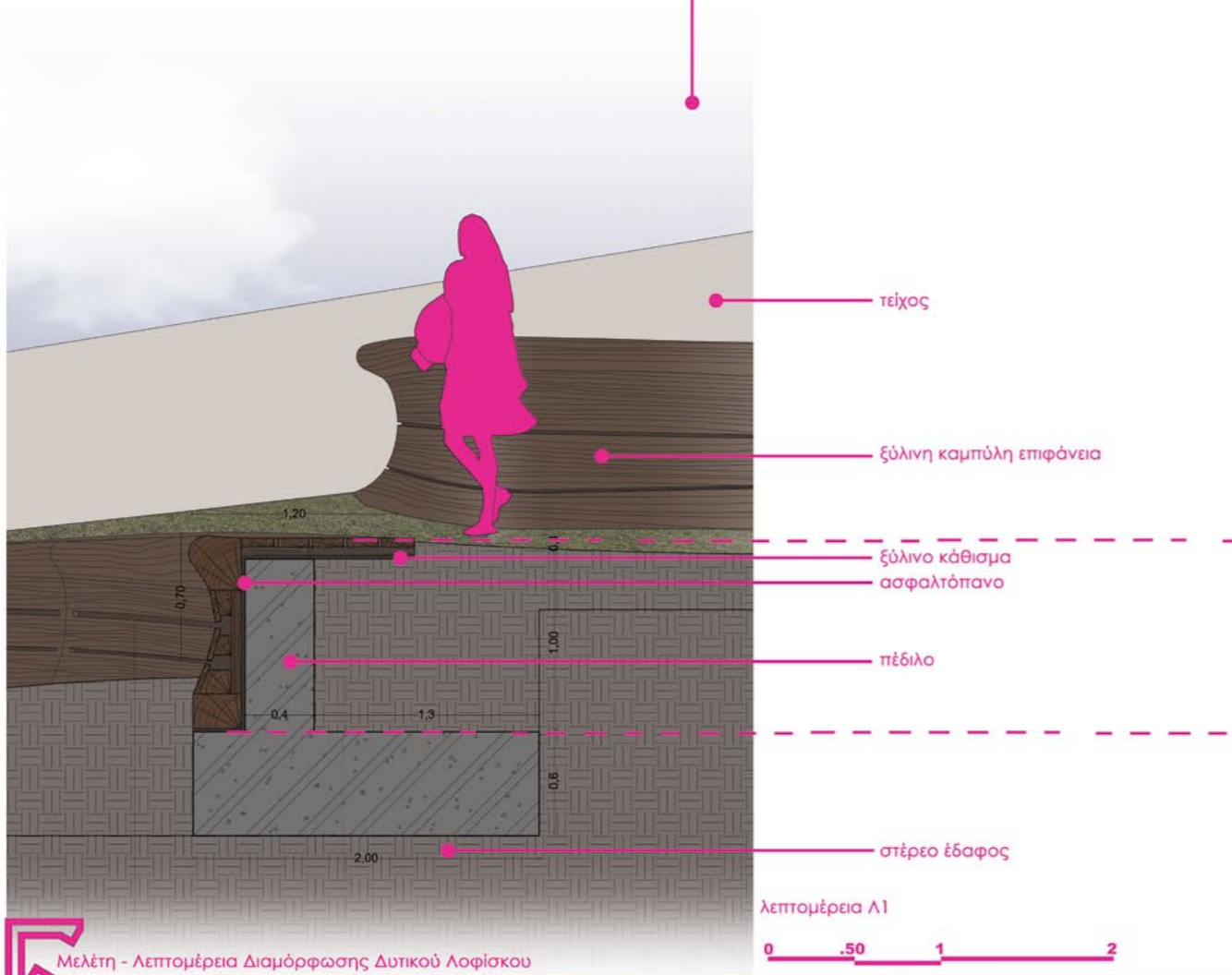
Μελέτη - Τομή B-B

Μελέτη - Τομή Δ-Δ

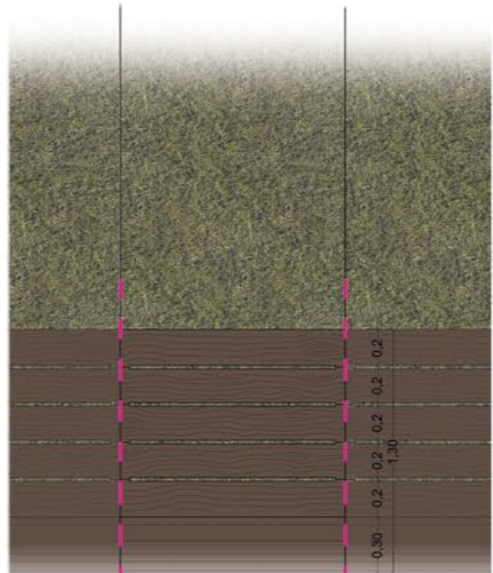

τομή

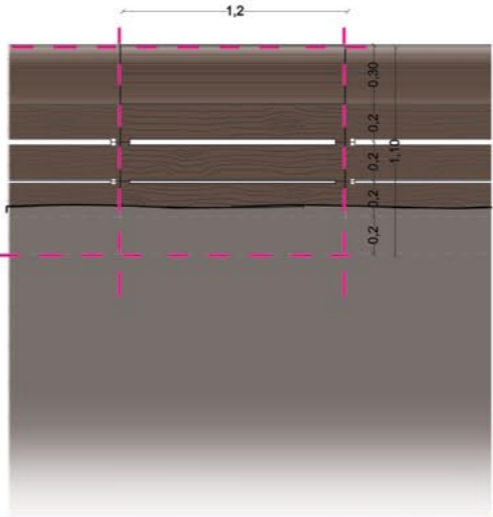

- τείχος
- ξύλινη καμπύλη επιφάνεια
- ξύλινο κάθισμα
- ασφαλτόπανο
- πέδιλο
- στέρεο έδαφος

λεπτομέρεια Λ1

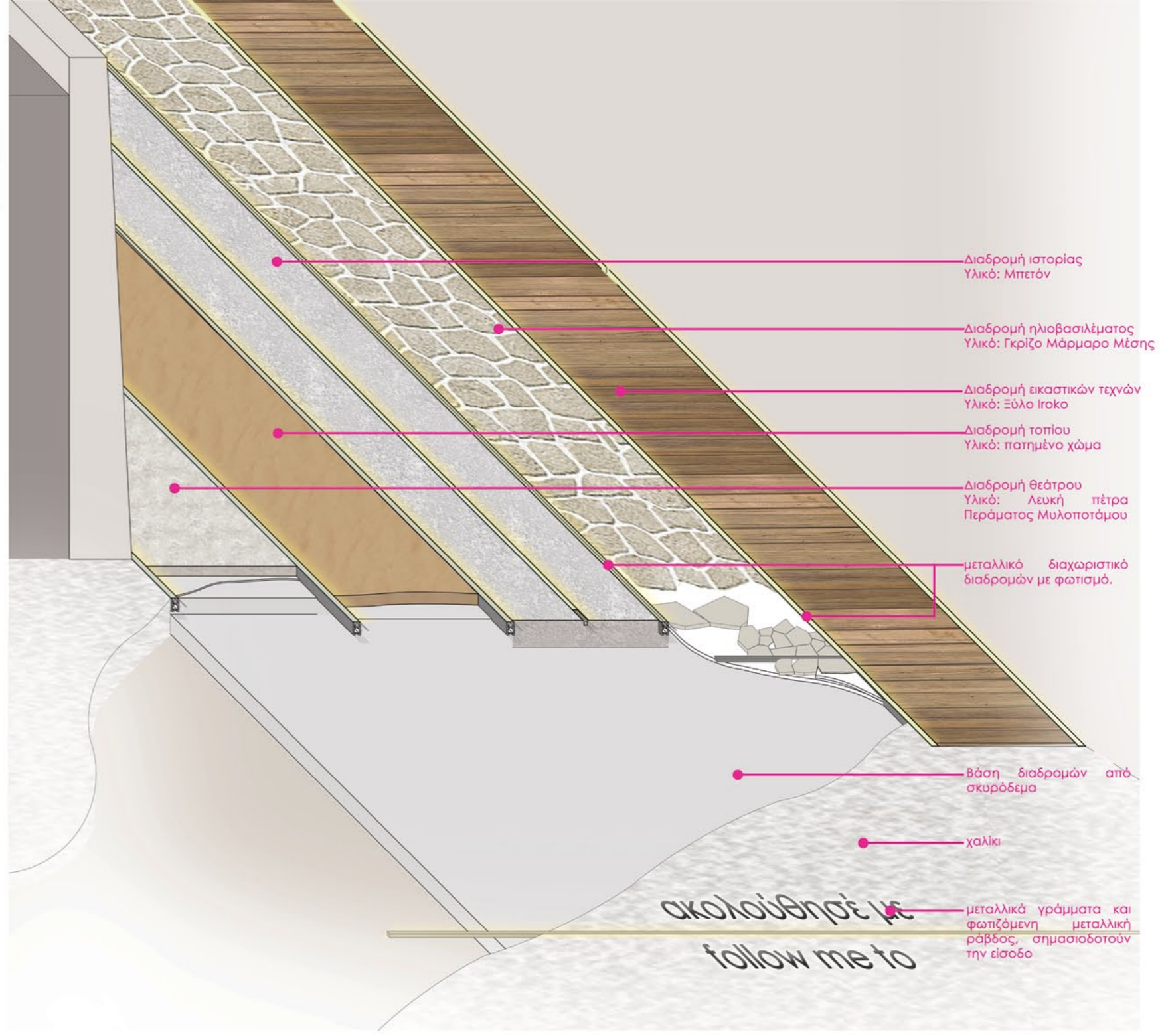
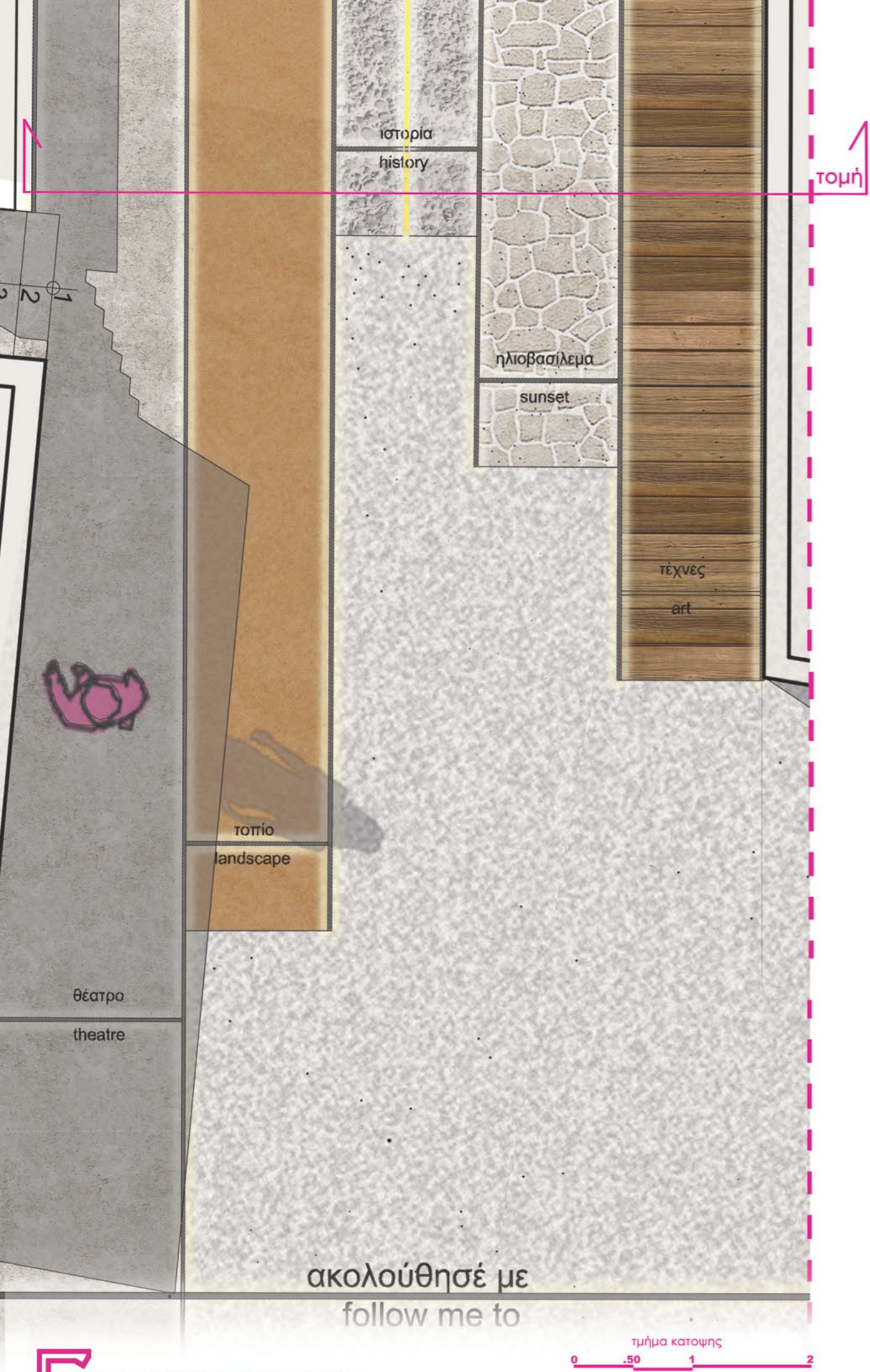

κάτοψη μονάδας

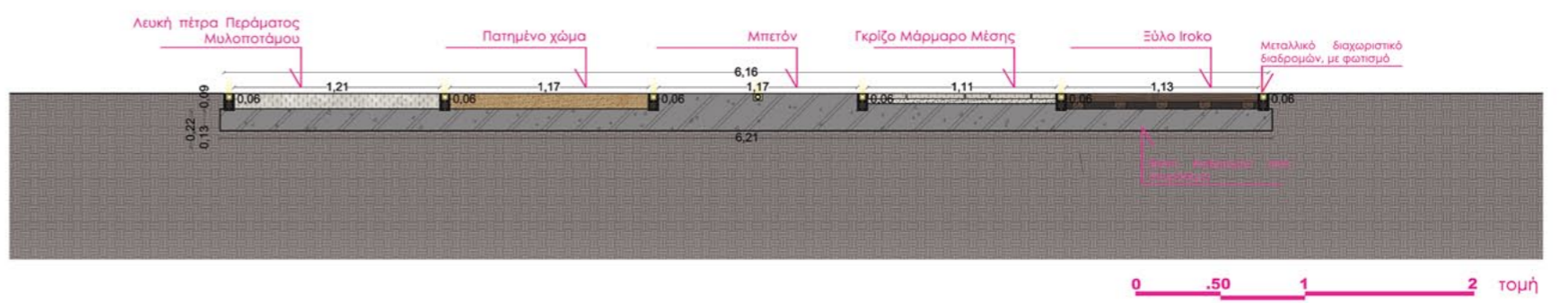

όψη μονάδας

0 .50 1 2 αξονομετρική τομή

Βιβλία:

"Οι Ενετικές οχυρώσεις του Ρεθύμνου (1540-1646)" - Ιωάννα Θ. Στεριώτου

"Ταξιδεύοντας στο Ρέθυμνο" - Μιχάλης Τρούλης

"Ρέθυμνο - Ιστορία, περιήγηση, σύγχρονη ζωή" - Μιχάλης Τρούλης

"Η αρχαία Ρίθυμνα" - Κωνσταντίνος Δ. Καλοκύρης

"Ρέθεμνος, Τριάντα Αιώνες Πολιτεία" - Α. Νενεδάκης

"Design with Nature" - Ian L. McHarg

"High Line: The Inside Story of New York City's Park in the Sky" -
Joshua David, Robert Hammond

Πηγές:

Αρχαιολογική Υπηρεσία Ρεθύμνου

28η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Ρεθύμνου

Γραφείο Παλιάς Πόλης Ρεθύμνου

Δήμος Ρεθύμνης

Ιστοσελίδες:

<http://tour.rethymno.gr/>

<http://www.rethymno.gr/>

<http://rethemnos.wordpress.com/>

<http://topaliorethemnos.blogspot.gr/> - Ιωάννης Μιχ. Δογάνης